REALITATEA EVREIASCĂ

PUBLICAȚIE A FEDERAȚIEI COMUNITĂȚILOR EVREIEȘTI DIN ROMÂNIA

ANUL XL ● NR. 1 (801) ● 1-15 APRILIE 1995 ● 1-15 NISAN 5755 ● 12 PAGINI - 150 LEI

La continuare de drum

La început de drum se spune, de obicei, „drum bun". Suntem însă nu la un început, ci la *continuarea unui drum* ce s-a dovedit mulți ani benefic pentru mediatizarea activității comunităților evreiești din România, în principal, pentru răspândirea noțiunilor iudaistice, pentru informarea și popularizarea culturii iudaice, a vieții evreiești din Israel și din alte țări ale globului, a contribuțiilor numeroase și de valoare ale evreilor la dezvoltarea științei și culturii românești și universale.

Fondată de regretatul Șef Rabin dr. Moses Rosen, „Revista Cultului Mozaic" a fost, timp de 39 de ani, o prezență activă în presa românească, dar și în afara hotarelor României, revista apărând o lungă perioadă în patru limbi (română, ebraică, idiș, engleză) și, actualmente, în trei limbi.

Ca orice organism care trebuie să trăiască și să se dezvolte, revista noastră este chemată a se adăpa la izvoarele actualității, slujind puternic autenticul evreiesc, răspândirea lui și sprijinirea unei activități pe care am denumit-o *realsemitism*, armă pe care o sperăm eficientă împotriva antisemitismului.

Iată de ce doresc să urez revistei noastre, care își continuă drumul sub noua ei denumire de REALITATEA EVREIASCĂ, un parcurs neted, deschis, cât mai drept, ferit de curbe periculoase și - paradoxal - un drum cât mai lung cu putință.

Așadar, din toată inima, succes deplin și drum bun în continuare!

Acad. prof. dr. NICOLAE CAJAL
Președintele Federației
Comunităților Evreiești din România

VIZITA MARELUI RABIN AL GENEVEI, DR. ALEXANDRU ŞAFRAN

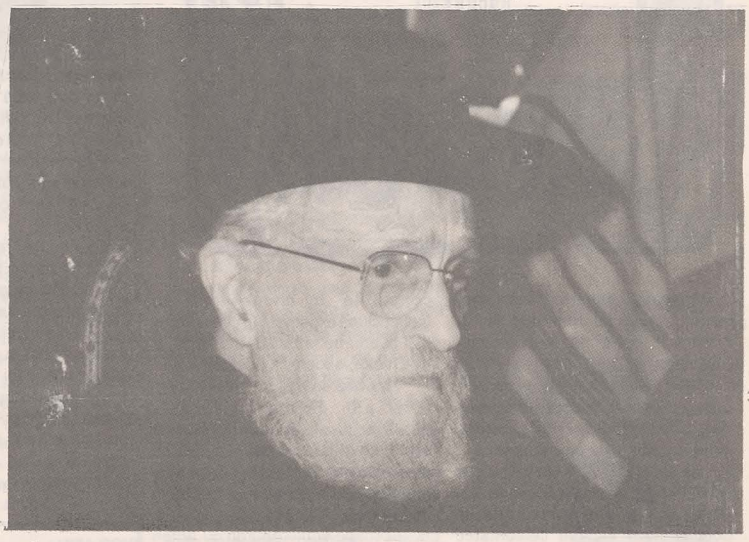

În zilele de 27-29 martie a.c., la invitația Senatului României, Marele Rabin al Genevei, dr. Alexandru Șafran, fost Șef Rabin al României între anii 1940-1947 și senator de drept în perioada interbelică, a efectuat o vizită în România.

La sosirea pe aeroportul Otopeni, unde a fost primit de reprezentanți ai Senatului, de membri ai conducerii Federației Comunităților Evreiești din România, în frunte cu acad. prof. dr. Nicolae Cajal, președintele F.C.E.R., de alte persoane oficiale, distinsul oaspete și-a exprimat adânca bucurie și emoție cu care pășește din nou pe pământul țării natale, adresând o caldă binecuvântare „bunului popor român" și „iubiților mei coreligionari, evreii români".

A doua zi, după o întrevedere cu dl prof. univ. Oliviu Gherman, președintele Senatului, la care au participat senatori, membri ai

Continuare în pag. 6

PE ACEEAŞI CALE

Scrisă cu pasiune, apărând din 1956 cu regularitate, REVISTA CULTULUI MOZAIC, acea punte de legătură între noi și ceilalți, chiar și în momente improprii, a făcut să răzbată din scrisul ei gândul, speranțele, ideile noastre. Continuând-o, va face la fel, acum și în viitor, REALITATEA EVREIASCĂ, cu convingerea că „necunoașterea naște respingere, cunoașterea celuilalt apropie" (acad. prof. dr. N. Cajal), cuvintele scrise au menirea de a încălzi inimi, de a ne uni în spiritul eticii iudaice, al dragostei pentru Sion și pentru patria în care viețuim; căci, „în iudaism, fiecare om reprezintă omenirea întreagă". Și, amintindu-ne cuvintele Goldei Meir, fostul președinte al Consiliului de Miniștri al Israelului, care spunea: „Socotiți-vă, evident, parte componentă a țării în care trăiți, dar, în același timp, parte a poporului evreu din țara sa", subliniem că istoria populației evreiești din România se împletește organic cu năzuințele poporului român pentru libertate, independență și progres. N-a existat și nu există eveniment din istoria poporului român la care evreii din România să nu-și fi dat contribuția, inclusiv tributul de sânge.

Realitatea evreiască, continuând tradiția bunei conviețuiri cu poporul român și cu celelalte minorități naționale, își deschide cu generozitate paginile sale colaboratorilor evrei și neevrei pentru a oglindi aceste fapte din trecut și prezent, aportul evreilor la progresul societății umane în general și contribuția de secole a populației evreiești la dezvoltarea social-economică și cultural-științifică a României și nu numai; ca și până acum, va combate manifestările antisemite, xenofobe și șovine.

Sub noul titlu, continuăm deci, cu aceeași fascinantă verticalitate, propovăduirea unei vieți demne a obștii evreiești din România, ca principiu înscris chiar din primul număr al „Revistei Cultului Mozaic", întemeiată de regretatul Șef Rabin dr. Moses Rosen. Grăind pentru toți despre integrarea noastră în diversitatea existenței umane, în contextul ideilor eterne ale iudaismului, ale eticii iudaice, amintim mărturisirea făcută de Edmond Fleg, în profesiunea sa de credință, că legea lui Israel nu acceptă abdicarea, evreul plânge acolo unde plânge o suferință, se dăruie ideii de progres și umanism, aducând mesajul de iubire, înțelegere și pace, nădăjduind în Israel, ființând din totdeauna în noi, chiar și atunci, în noaptea existenței. Parafrazând cele spuse de André Spire, subliniem că, în manifestarea oricărui evreu, se găsește întregul Israel. Și acest fapt va fi evident în ***Realitatea evreiască***, revistă care purcede la un drum lung și dificil în relevarea identității și diversității noastre, în înfățișarea problematicii evreilor de pretutindeni, atât din trecut, cât și din prezent, în demonstrarea contribuției noastre, în ampla respirație umană, în decursul istoriei, participând - cum spunea Adolphe Crémieux - la dezvoltarea civilizației umane, deoarece „cauza israelită este legată de cauza civilizației".

REDACȚIA

Pe drumul marii speranțe și al marilor perspective

Perioada 1-15 Nisan 5755 coincide cu 1-15 aprilie 1995 și este cuprinsă între două Șabaturi de o importanță deosebită.

Șabat 1 Nisan (1 aprilie) este Roș Hodeș Nisan (începutul lunii Nisan), lună considerată, prin importanța ei, prima dintre lunile anului, dat fiind că atunci a avut loc eliberarea poporului evreu din robie.

Nicicând nu se va putea insista suficient asupra imensei prețuiri de care se bucură momentul eliberării în istoria noastră. Precum se știe, acest moment este evocat zilnic în ritualul iudaic și i se acordă atâta importanță, încât este omniprezent în viața evreului și a intrat și în obligația părinților de a vorbi mereu despre aceasta copiilor.

În cartea sa „Glorioșii mei frați", Howard Fast relatează despre o discuție între Șimon Macabeul și Lentulus Silanus - sol al Senatului roman. Iată un fragment din ceea ce spune Șimon Macabeul: „Noi am fost robi în Egipt. E multă vreme de atunci, foarte, foarte multă vreme, ca să vorbesc în termenii voștri, dar trecutul nostru este mereu viu; noi nu l-am distrus. Am fost atunci robi și am muncit din greu, din zori și până noaptea, sub biciul paznicului; am fost puși să facem cărămizi; ni se smulgeau copiii din brațe; bărbatul era despărțit de nevastă și poporul întreg gemea și cerea lui Dumnezeu îndurare. Astfel s-a întipărit în noi, cu fierul roșu al suferinței, gândul că libertatea este lucrul cel mai de preț, adânc legat de însăși viața. Orice pe lume are preț, dar libertatea nu se măsoară decât cu sângele oamenilor curajoși".

Se va înțelege de ce primul Șabat al lunii eliberării are o importanță atât de mare și se citește, în toate sinagogile din lume, din trei suluri de Tora, față de unul singur, ca în majoritatea sâmbetelor din an, iar Haftara

H. RIEMER

Continuare în pag. 5

ÎN ACEST NUMĂR:

- EVELIN FONEA: „O punte de hârtie... mai tare ca bronzul" pag. 4
- IONEL KIRMAIER: Cilibi Moise, un Anton Pann evreu pag. 2
- ALFRED SPIEGLER: Corul Radio în Israel pag. 3

125 de ani de la moartea lui CILIBI MOISE

UN ANTON PANN EVREU

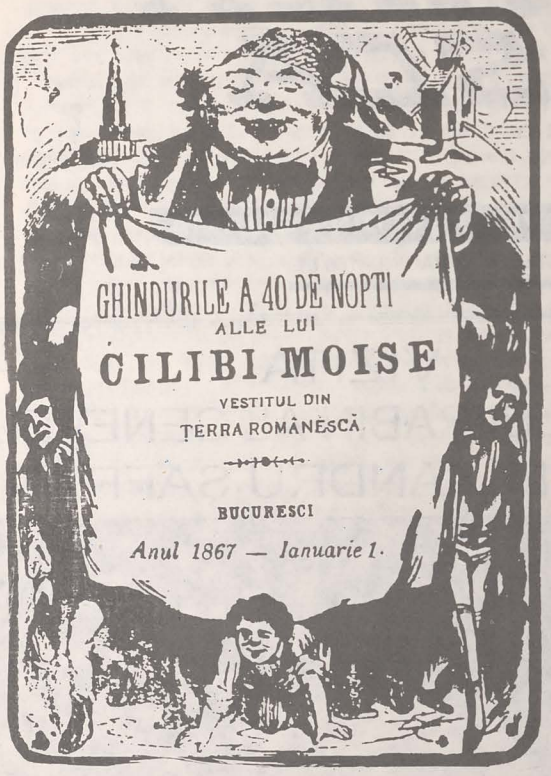

LITERATURĂ

În spațiul carpato-dunăreano-pontic, eroul cel mai popular al evreimii îl reprezintă Cilibi Moise - cumulând în persoana sa dubla calitate de autor și personaj cvasilegendar, cunoscut sub numele de **Moise ovreiul vestitul** și devenit „**Vestitul din Țara Românească**".

Se spune că Cilibi Moise nu știa carte; atâta numai că putea citi evreiește, ca orice evreu. Arta sa poetică, fără a avea celebritatea aceleia a lui Horațiu sau Boileau, constituie o chintesență de înțelepciune exprimată în cinci simple idei și anume: a tăcea, a asculta, a ține minte, a lucra, a povățui.

Viziunea sa asupra vieții sociale e tot atât de aforistic redată: „Dumnezeu are două magazii, una cu minte și una cu bani; în cea cu minte are un păzitor și în cea cu bani n-are deloc, de aceea sunt mai mulți bogați decât învățați".

Aproape contemporan cu Anton Pann (1794-1854), Cilibi Moise a trăit între 1812 și 1870. După cum se știa despre Anton Pann că a scris „Povestea vorbei", dar puțini știau că i se datorează și muzica imnului „Deșteaptă-te, Române", tot așa lui Froim Moise i se cunosc în genere „Ponturile și Apropourile", dar puțini știu că a fost, într-un fel, maestrul lui Caragiale. „Dacă sunt ce sunt, o datorez lui Cilibi Moise", spunea marele dramaturg.

Pentru că tatăl lui Caragiale îi era prieten și erau în vizită, Cilibi dădea tânărului Ion Luca câte o hârtie ce purta un număr de control, spunându-i, după ce dicta câteva cuvinte: „Scrie, măi!", și dicta din nou același lucru, cu alte cuvinte, în altă formă, mai concentrată. De la un scris la altul se tot gândea, spre a găsi o formă mai potrivită. Aceasta i s-a întipărit în minte lui Caragiale și l-a făcut să înțeleagă că nu se scrie cum îți trece prin minte, ci trebuie chibzuit mult și muncit la scris.

Leiba Zibal din „O făclie de Paști" este primul angoasat al literaturii române.

De la Alecsandri la Calistrat Hogaș, numeroși evrei cârciumari au fost pentru unii condeieri figura negustorului veros și antipatizat. Există însă numeroase excepții de la tipul clasic al negustorului și cel puțin o excepție „de excepție" de la această tipologie: Cilibi Moise a fost un negustor cinstit, iubit și... păgubos, care-și făcea reclamă cu humor: „O gheată pe bani și alta de pomană". Un ciocoi întrebându-l de ce-i binecuvântează pe fabricanții de gulere, răspunsul fu: „Să trăiască fabricanții de gulere, că mulți sunt fără cămăși".

Dintre cele 13 broșuri - tipărite în câte 10 000 de exemplare, format mic - ultima a apărut în chiar anul morții sale și s-a retipărit în **Păcăliturile lui Til Buh-Oglindă** „împreună cu o parte din testamentul lui Cilibi Moise".

Istoricul M. Schwarzfeld s-a ocupat cu sârg de strângerea lor, prima purtând data de 1858, și, de atunci, Cilibi Moise scotea regulat câte o cărticică la fiecare 1 ianuarie, spre a o împărți ca dar de Anul Nou și a primi în schimb o răsplată „după starea omului și după meritul lui Cilibi Moise".

Acest stăpân al glumei nu dădea prioritate etică axiologiei lui, cerând „să mai stăm cu râsul și să astâmpărăm altora plânsul". Îmbinarea teoriei cu practica o formula astfel: „Un om cu învățătură și fără practică este ca o pușcă fără iarbă". Iar exigențele sale morale se ridică la severitatea înțelepților: „Acel ce poate să scape un om de la moarte și nu vrea este întocmai ca și cum l-ar fi omorât".

Deși sunt convins de adânca seriozitate a unor asemenea profesiuni de credință, am impresia că aș trăda schițarea figurii lui Cilibi încheind în ton grav. Spre a-l oglindi în stilul apropourilor sale, voi cita:

„Moise ovreiul are un clopot pe masă; când sună o dată, aduce singur apa, căci n-are slugă".

Așa, cel puțin, credea el, ignorând numărul slujitorilor cultului admirației ce i se cuvine și neștiind că va fi pomenit și azi.

IONEL KIRMAIER

REALITATEA EVREIASCĂ
Serie nouă a
REVISTEI CULTULUI MOZAIC
Fondată în 1956 de
Șef-Rabin dr. Moses Rosen
●
APARE BILUNAR
●
Redactor șef:
HAIM RIEMER
Secretar general de redacție:
FLORIN DUMITRACHE
Administrator:
HERMAN NAIMAN
●
REDACȚIA: București, str. Popa Rusu, nr. 24
Telefon: 211 80 80
ADMINISTRAȚIA: Str. Sf. Vineri, nr. 9
Telefon: 614 90 90
●
ABONAMENTE: la toate oficiile poștale din București și din țară (catalog RODIPET poziția 3030) și la sediul F.C.E.R. din București, str. Sf. Vineri, nr. 9 sau la sediile comunităților evreiești din țară
●
Tiparul: ROMCART
●
I.S.S.N. 1223 - 7736

BETINIO DIAMANT

CREZ

N-au patriarhii semețiа anticelor sculpturi,
Că nu-n sculpturi stă veșnicia vremii

N-avem Driade, Diane sau Venere,
Că goale sunt de suflet, sunt reci și efemere.

Că nu apar Satirii din crânguri parfumate?
Satiri, cornițe, crânguri sunt doar deșertăciune

Dar gândul e fierbinte ca razele celeste
și fantezia fierbe de multă înțelepciune.

Reduși la Unul, matematic. E Firea însăși nebarocă
Neobosită-i simplitatea de-uman și-umanitate.

E plin Sinaiul nostru de-atâta plinătate
A Celui ce ne spuse: „Eu sunt acel ce Este".

BORIS MARIAN MEHR

CARTEA

Pierit-au Antiohi și Tituși,
Au dispărut în praf și vânt.
Ai alfabetul și credința
și Cartea, veșnicul Cuvânt.

A fi bogat sau fără-avere,
norocul să-l aștepți la rând?
Ai alfabetul și credința
și Cartea, veșnicul Cuvânt.

Stai neclintit cu toți strămoșii
supus mâniei, dur sau blând.
Ai alfabetul și credința
și Cartea, veșnicul Cuvânt.

Cad fraze goale, mincinoase,
Și urlă cei ce-ți vor mormânt?
Ai alfabetul și credința
și Cartea, veșnicul Cuvânt.

Pier noii Antiohi și Tituși,
Dispar în foc, în praf și vânt
Rămân menore și credință
și Cartea - veșnicul Cuvânt.

DRUM

Tu, care ai pornit
la drum lung, cu popasuri,
în târguri rotunde lăsând
lespezi cu litere vechi,
încrustate,
prin foc ai trecut,
foc viclean și concentric
din care
nici bătrânii,
nici pruncii
n-aveau scăpare,
plâng ruinele încă
în piatra aleilor,
au graiul Psalmilor
și Cântării Cântărilor,
urmează-ți calea, în depărtare
se văd lumini,
sunt sufletele primilor
olimi.

La TVR, o emisiune despre BARBRA STREISAND

NOTE DE TELESPECTATOR

„Printre gingașele emisiuni cu care ne-a obișnuit uneori, postul național de televiziune a transmis recent un recital amplu (de fapt...insuficient; cele două ore, la vreme de noapte, au trecut ca un vis frumos) susținut de Barbra Streisand.

În fața unei săli de spectacole (sală să fi fost oare? mai degrabă o mare de oameni tineri și vârstnici prinși în talazurile entuziasmului, cu strălucite personalități, totul valorificat feeric de o dotare tehnică de basm), maestra și-a desfășurat momentele de încântare. Da, reală încântare, pentru că în varianta Barbrei s-a ascultat două ore muzică, așa-zis „ușoară", mai lentă sau mai ritmată, deseori cu implicații de gânduri și reflecții, dar absolut tot timpul, fără o clipă de răgaz, MUZICĂ...Și ținuta acestei mari artiste, pașii ei de dans discret marcat, și vestimentația ei...regală! (veritabil „knock-out", pe cât de diafan, pe atât de radical aplicat exagerărilor mondene).

În mijlocul acestui lanț al artei elevate (veritabil „goldene keit" - „lanț de aur"), iată verigi de o strălucire aparte: cântece din musical-ul „lentl". E povestea adolescentei dintr-un vechi „ștetl" - târgușor -, care, pentru a-și ferici tatăl avid după un băiat care să poată învăța „cele sfinte" - atribut de obicei al băieților - recurge la a se „băieți" prin port și pieptănături și intră la „ieșivă" - școală specifică. Demascarea se va opera doar atunci când de „ieșivă-buhăr!" (învățăcelul-fată) se îndrăgostește...o fată. Și pe panoul mare al sălii apar momente din film perfect sincronizate cu melodiile de pe scenă și fețele și ochii celor din sală prinși de dăruiții realizatori ai imaginii într-o „reacție în lanț" (de fapt un „lanț al reacțiilor", adică inspirate „travelling"-uri de cameramani), suită a încântării omenești, când nu știi ce să admiri mai întâi: drăgălășenia „adolescentului" (adolescentei) din film sau zeitatea în alb (ce impecabil costum în alb poartă!) care-și retrăiește olimpic sentimentele adolescenței. Un telespectator, bun fiu al uliței evreiești dintr-un vechi târg moldav, încântat de prea-plinul harului artistei, n-a putut, a doua zi după recital, să-și rețină o veche vorbă cu anume tâlc: „Az Got vil ghităr aran în a cniș nor unfălăht" („Dacă Dumnezeu vrea, dă într-o plăcintă **numai** mult gustata umplutură").

E de sperat că un asemenea omagiu...culinar n-ar supăra-o pe eterna „lentel". Ba, poate, chiar din contra.

Dar în sală era mama, în sală era fiul. Adulata de zeci de entuziaști nu-i uită. Adresa e uneori directă: „Ești emoționată, mamă? Mai mult decât mine? De ce?". Omul de omenie și artista sunt unul. Se justifică, se condiționează reciproc. În sinagogi, în săptămâna recitalului, prin lecturi din Tora, se încerca din nou, la fel ca de mii de ani încoace, apropierea, poate cu o treaptă mai sus, de adevărurile sinaitice privind, printre atâtea altele, și relațiile om-om sau omul ca entitate familială. Să fie o coincidență? Poate. Dar o demonstrație, o confirmare în plus este, evident.

„lentl" e o peliculă cunoscută pentru membrii clubului F.C.E.R. din „Popa Soare 18" prezenți la proiecțiile video organizate aici. Acțiunea se cere repetată, extinsă sfera participanților, video-casetoteca F.C.E.R. îmbogățită cu alte pelicule ale marii artiste.

Barbra (nu cumva obârșia onomastică e în numele idiș Bronia - „fata Cântului"?) Streisand sau, mai exact, „lentole" a noastră.

G. BRUCKMAIER

REFLECTORUL S-A STINS...

Reflectoarele s-au stins pe scena Purim-ului din Popa Soare, dar încă ne învăluie nostalgic zborul de carusel al cuvântului rostit şi al cântecului, al culorilor şi al dansului, al bucuriei prezentului, împletită cu strângerea de inimă pentru cele ce au fost cândva şi nu mai sunt. Toate s-au cuibărit adânc în suflet, nu le uităm uşor şi devenim mai buni, mai oameni.

Da... nu le uităm uşor, mai ales pentru că, în acest Purim, pe scena repetiţiilor din Popa Soare, s-a întâmplat acel ceva uluitor şi dureros care însemna începutul drumului fără întoarcere al unui om atât de drag nouă, tuturor.

Actorul, poposit în acea zi de miercuri în Bucureşti, plecat de pe ţărmul mării pe care nu o va mai revedea, actorul, explozie de voioşie, un îndrăgostit de viaţă, un fericit prin dăruire neobosită, un triumfător an de an, în serile de Purim şi în multe altele, prin talentul său copleşitor, Actorul... şi-a jucat ultimul său dureros „Purim-şpil", în această primăvară timpurie.

Era o personalitate. Inconfundabil în viaţă, deosebit pe scenă. Scena sa? Amplă, generoasă, nu putea fi cuprinsă în cei câţiva metri ai podiumului din Popa Soare sau de oriunde, ea se prelungea firesc pe orizontala şi, mai ales, pe verticala vieţii, căpăta dimensiunile ei, era viaţa însăşi.

În fiinţa lui, graniţa dintre textul pregătit minuţios pentru spectacol şi acel „Bunăziua, te pup, ce mai faci?", adresat oricăruia dintre noi, se topea, dispărea; aceeaşi spontaneitate, aceeaşi seriozitate, căci purta cu sine pretutindeni exuberanţa nestăvilită de pe scenă, iar scenei îi dăruia, o!, câtă infuzie de viaţă!

Totul pornea de la acea mare, nobilă bucurie de comunicare, oricum, oricând, cu oricine; aceasta era respiraţia lui, modul lui de existenţă.

Era o comunicare cu o puternică nevoie de dăruire. Nu putea trăi fără dăruire acest spiriduş cu suflet mare şi bun, care umplea spaţiile şi sufletele noastre cu o forţă irezistibilă.

Câtă plăcere, câtă grijă şi pasiune punea în cizelarea textului idiş sau românesc, cu fiecare dintre noi, cei din cor sau din formaţia Menora, pentru ca versul cântecelor noastre să poată ajunge la inimile celor ce le ascultau şi mai ales pentru a le putea înţelege mai bine noi înşine. Cât de binefăcătoare era prezenţa sa şi cât de vie! Prindea din zbor adevărurile acolo unde noi abia le puteam percepe şi sfatul lui aducea mereu lumină.

Iar acel perpetuum mobile al glumei sale, al umorului său, rară nestemată, era elixirul numeroaselor noastre ore de repetiţii. ...Cu gluma pe buze a fost chiar atunci, în noaptea aceea, pe patul de suferinţă, uimindu-i pe medicii de la Spitalul de Urgenţă...

Ne doare, Fritz Braun - „Fritz-Foc" (cum erai numit în copilărie) -, ne doare ceea ce s-a întâmplat şi parcă am vrea să întoarcem timpul cu mult înainte de acea ultimă, fatidică repetiţie la care n-am fi vrut să te vedem, miraţi, cum părăseşti deodată scena în timpul cupletului, brusc întrerupt, fulgerat de suferinţa care te ducea apoi, lent, spre nefiinţă.

Dar nu... despre „nefiinţă" nu se poate vorbi când ne gândim la tine, cel atât de viu întotdeauna.

Ţi-am simţit prezenţa în acele trei seri de sărbătoare, rădeai cu noi, îţi auzeam glasul inconfundabil care ne încuraja, cântai cu noi şi, mai ales, ne zâmbeai iertător, da... da... iertător, pentru că nu uităm nici unul dintre noi că, în acele momente necruţătoare de la ultima repetiţie, noi toţi n-am ştiut să urnim munţii inerţi din sufletele noastre pentru a te ajuta mult mai mult... Poate că, împreună, noi toţi, acolo, la spital, în acea seară, în acea noapte, implicaţi responsabil şi activ în zbuciumul tău, am fi putut îndupleca destinul, l-am fi putut întoarce... Poate...

Oricum, tu, de acolo, de departe, ne veghezi zâmbitor şi iertător pe noi, cei înfrânţi la ora de etică.

Îţi păstrăm în eternitate amintirea dragă. Te căutăm mereu, în zilele de sărbătoare, te căutăm în culise, ca să te vedem o dată, măcar, cum îţi mai aprinzi încă o ţigară, şi încă una, şi alergi de la un capăt la celălalt al holului, cum te sprijini de pian şi ne mai chemi pe fiecare sa ne spui o poveste adevărată sau un banc, să ne dai din entuziasmul tău, să ne descreţeşti frunţile şi să ne alungi emoţia, tu, care erai tot numai emoţii.

Da, Fritz Braun, durerea pierderii tale rămâne fără leciuire.

LUIZA COHN

ACTORUL FRITZ BRAUN A ÎNCETAT DIN VIAŢĂ

„UN ACTOR GRĂBIT"...

Am fost, timp de vreo 25 de ani şi-mai-bine, un continuu colaborator al Teatrului de Revistă „Fantasio" din Constanţa. Da, da!... Şi, poate nicăieri n-am lucrat cu atâta elan şi plăcere (concomitente), poate nicăieri n-am râs şi glumit „non-stop", ca acolo. E-he...!

Explicaţia e simplă, - cu toată „vitregia" epocii:

La scris, eram - împreună cu Eugen Mirea, Saşa Georgescu şi Aurel Manolache - un quartet de „nebuni", într-o permanentă întrecere-match de „găselniţe", replici, îndrăzneli (periculoase!) şi căutări de... „altceva", care se traduceau într-o mereu tonică „prospeţime";

Pe scenă, totul era „tradus-în-viaţă" de o excelentă echipă-monolit, cuprinzând: câţiva mari actori de comedie, în frunte cu Jean Constantin şi Gelu Manolache; câţiva foarte buni solişti-vocali, întrecându-se în lansarea şlagărelor; un superb corp-de-balet, cu vedetele lui, valorificat optim de „mâna" lui Oleg Danovschi sau Cornel Patrichi.

Totul - în scenografia Theodorei Dinulescu şi în costumele „top" ale Doinei Levinţa - a condus la nişte spectacole de mare (şi... de invidiat) succes, în toată ţara, ca şi în numeroase turnee în străinătate.

Am pomenit toate acestea, nu numai pentru plăcerea amintirii, dar şi din dorinţa de-a vă ajuta să plasaţi în context şi figura unui alt excelent actor-comic, o „figură" în lumea scenei din Constanţa, şi nu numai!...

Nu l-am mai văzut... de mai bine de vreun deceniu! Nici pe scenă, nici la TV, nici pe stradă, întâmplător...cum se-ntâmplă! DAR, scriind pentru Purim un cuplet de haz -măcar de Purim să fie! - la ideea regizorului Harry Eliad, binecunoscut director al TES-ului, l-am înregistrat (eu!) pe-o casetă, şi i-a fost trimis „mititelului" de la Constanţa. Excelentă alegere!... Succes asigurat!...

Am „schimbat" cu el câteva lungi telefoane interurbane - amândoi foarte bucuroşi şi veseli - şi, cu toate promisiunile, aşteptam să...

Mai erau vreo 10 zile... atât!...

DAR Viaţa asta joacă nişte „feste",...DINCOLO de toate dramele şi comediile scenei, DINCOLO de raţiune şi de orice putere de acceptare!

Venind vesel la Bucureşti, pentru repetiţii, omul nostru, Fritz Braun,...a încetat din viaţă! Da, da: Fritz Braun a murit!... Nu în glumă: în serios! Şi nu chiar pe scenă, dar cu cupletul meu pe buze...Simplu, modest, fără aplauze... Ca mulţi, mulţi alţii... Ca Molière, de exemplu!... Cam tragi-comică viaţa asta! - isn't it?

Nu ştiu dacă (fără nicio vină!) am să-mi pot ierta şi uita vreodată acest „moment artistic". Dar nedreptarea „loteriei vieţii" mi se pare absolut strigătoare-la-Cer!...(Aude cineva???)...

Sigur, poate tot omul îşi doreşte un sfârşit cât mai uşor; fără suferinţă, fără ani de decădere, fără lacrimile lui şi-ale celor din jur...Ce se poate spune?... Nu ştiu!...Nu ştie nimeni!

Odihneşte-te în pace!,

dragă actorule, dragă comicule, dragă Fritz...Şi râzi de TOATE!

Un îndurerat vechi prieten,
H. MĂLINEANU

P.S. (în „veşnica amintire" de pe buchete, sau din cuvântări,...iartă-mă, te rog, dar nu mai cred de mult!).

CORUL RADIO ÎN ISRAEL

Luna decembrie 1994 a adus, în activitatea Corului Radio, evenimente memorabile: invitaţii de a participa la manifestări muzicale în Israel. La originea acestor invitaţii s-a aflat muzicianul, originar din România, Mendi Rodan, azi dirijor secund al Orchestrei Filarmonice a Israelului, director fiind Zubin Mehta. (După cum se ştie, de curând Mendi Rodan a dirijat, la Bucureşti, Orchestra Naţională Radio). Prima deplasare, care a avut loc în intervalul 7-14 decembrie 1994, a cuprins trei concerte cu Orchestra Filarmonică a Israelului. Două concerte au avut loc în Mann Auditorium, la Tel Aviv, iar al treilea, la International Convention Center din Ierusalim, în săli cu câte 3 000 de locuri. Ansamblul coral a fost alcătuit din Corul Radio din Bucureşti (dirijor Aurel Grigoraş), Israel Kibbutz Choir (dirijor Avner Itai) şi Kibbutz Artzi Choir (dirijor Yuval Ben-Ozer). Conducerea concertelor a fost asigurată de celebrul dirijor american James Levine, director artistic al Operei „Metropolitan" din New York.

Câteva cuvinte asupra soliştilor ne vor edifica asupra nivelului manifestărilor. Soprana Deborah Voigt a cucerit premiul I la Concursul „Verdi" în Italia şi medalia de aur la Concursul „Ceaikovski" de la Moscova. Cântă pe numeroase scene mari („Metropolitan", San Francisco, Köln, Opera Bastille-Paris). Mezzosoprana Jane Bunnell este nelipsită din stagiunile de la „Metropolitan", Seattle, San Diego, Houston, Chicago, New York, precum şi pe scene importante din Europa. Tenorul Philip Creech a fost corist în celebrul cor al Orchestrei Simfonice din Chicago, apoi a cântat la „Metropolitan" şi la Festivalul de la Salzburg. Baritonul Eike Wilm Schulte a studiat la Academia de Muzică din Köln şi la Academia Mozarteum din Salzburg. În 1989, a debutat la festivalul wagnerian de la Bayreuth. A cântat la Opera de Stat din Viena, la „Metropolitan", la Opera de Stat din Berlin.

Din aceste sumare prezentări, se vede la ce nivel au avut loc concertele la care a luat parte Corul Radio, care, în acest an 1995, sărbătoreşte 50 de ani de la înfiinţare. Cel mai bine este să dăm cuvântul celor care au colaborat la concerte.

JAMES LEVINE: *„Vă trimit multe felicitări pentru a 50-a aniversare a Corului Radio România, şi multe mulţumiri pentru minunata dv. contribuţie la interpretările noastre ale Simfoniei a IX-a de Beethoven cu Filarmonica Israelului. A fost o mare plăcere să lucrez cu dv. şi cu corul, în această săptămână, la Tel Aviv şi Ierusalim".*

DEBORAH VOIGT: *„Felicitări la a 50-a aniversare a dv. A fost o mare plăcere interpretarea Simfoniei a IX-a de Beethoven cu dv. Sper că drumurile noastre se vor reîntâlni curând".*

JANE BUNNELL: *„Ce plăcere*

MUZICĂ

să mă aflu în mijlocul dv. şi să fiu învăluită în sunetul dv.! Felicitări la a 50-a aniversare! A fost pasionantă participarea la o astfel de execuţie".

EIKE WILM SCHULTE: *„Mulţumiri cordiale pentru minunatele concerte din Israel. Să răspândim cât mai des, în toată lumea, cuvintele lui Schiller şi muzica lui Beethoven: Toţi pe lume, fraţi noi suntem!".*

A doua deplasare, între 20-29 decembrie 1994, s-a desfăşurat la Ierusalim, în cadrul Iernii Clasice, la Festivalul Liturgica '94, împreună cu Orchestra Simfonică din Ierusalim. În primul concert, din 24 decembrie, s-a interpretat „Sephardic Passion", de Noam Sheriff (la sărbătorirea vârstei de 60 de ani a compozitorului), sub bagheta lui David Shalom, solişti fiind tenorul Alberto Mizrahi şi altista Esti Keinan-Ofri. Împreună cu Corul Radio a cântat Corul de Cameră de oratorii din Ierusalim, condus de Lea Silver.

Despre acest concert, desfăşurat în Henry Crown Symphony Hall, criticul DAVID BLOCK a scris în ziarul „Davar": *„Auditoriul i-a aplaudat îndelung pe muzicieni... această seară impresionantă a dovedit că este mare cerere de muzică bună".* Al doilea concert, desfăşurat în sala Binyanei Ha'ooma, la 28 decembrie, a cuprins „Recviemul german", de Johannes Brahms. De această dată, în afară de Corul Radio România, a cântat şi Corul de motete de la München, dirijat de Hans-Rudolf Zoebeley. Soliştii au fost soprana Angela Maria Blasi şi baritonul Andreas Schmidt. Concertul a fost dirijat de Gary Bertini, foarte apreciat, de mulţi ani, în Germania şi actualmente director muzical al noii opere din Tel Aviv. Familia lui Gary Bertini este originară de pe meleaguri româneşti.

Iată părerea lui DAVID SHALLON, director muzical al Orchestrei Simfonice din Ierusalim: *„A fost o mare plăcere şi o minunată experienţă muzicală pentru Orchestra Simfonică din Ierusalim şi pentru mine însumi să vă primim, să lucrăm şi să interpretăm cu dv. şi cu marele dv. dirijor, Aurel Grigoraş, capodopere frumoase şi profund muzicale. O plăcere deosebită a fost profunda dv. înţelegere a «Pasiunii sefarde», de Noam Sheriff, cu care ne-aţi ajutat să sărbătorim această specială aniversare a acestui drag compozitor! Dumnezeu să vă binecuvânteze şi sperăm să vă revedem curând pe toţi!"*

GIDEON PAZ, consilier artistic la aceeaşi orchestră: *„Am dorit să vă spun cât de mult ne-a plăcut tuturor concertul şi cât de mult apreciem contribuţia dv. la interpretările atât de reuşite ale lucrărilor lui Brahms şi Sheriff. Trebuie să sper că, în viitorul apropiat, vor fi ocazii pentru a aduce din nou la Ierusalim întregul cor Radio Bucureşti şi că acesta a fost doar începutul unei noi cooperări. Vă rog să transmiteţi mulţumirile noastre tuturor membrilor corului".*

Spaţiul nu a permis reproducerea integrală a mesajelor, care, toate, relevă înalta ţinută artistică şi marile merite ale maestrului Aurel Grigoraş, de 30 de ani dirijorul acestei minunate formaţii corale, care, în acest an 1995, sărbătoreşte 50 de ani de existenţă.

În aceste condiţii, este de neînţeles de ce mijloacele de comunicare în masă, nici măcar Radiodifuziunea şi Televiziunea, nu au relatat despre acest turneu.

ALFRED SPIEGLER

MANIFESTĂRI ALE PRIETENIEI ROMÂNO-ISRAELIENE

Un mare poet al acestor pământuri, Nichita Stănescu, şi-a intitulat primul volum de versuri: „Sensul iubirii". De-ar fi să cuprindem într-o acoladă de lumină ceea ce s-a întâmplat în zilele de 23 şi 24 martie la Bucureşti, cel mai nimerit ar fi să le punem drept titlu comun: „Sensul prieteniei". Nu e o simplă parafrază de dragul jocului de cuvinte, ci un adevăr esenţial.

Întâia dintre manifestări, cea din seara de joi, 23 martie, desfăşurată în elegantul sediu al „Via Club" din strada Batiştei, în prezenţa unui numeros public, a avut drept obiectiv acordarea de către Asociaţia Culturală Mondială a Evreilor Originari din România (A.C.M.E.O.R.), cu sponsorizarea generoasă a întreprinzătorului israelo-italian originar din România, Bruno Tercatin, a premiilor de prietenie România-Israel unor distinse personalităţi româneşti, academicianul Răzvan Theodorescu, preşedintele şi profesorul doctor docent Edmond Nicolau, vicepreşedintele Asociaţiei Culturale de Prietenie România-Israel. S-au rostit, în acea seară, cuvinte memorabile, cugetări remarcabile legate tocmai de sensul prieteniei adevărate în lumea contemporană. Înmânând celor doi laureaţi premiile, sub forma unor frumoase diplome şi a unor vauchere pentru călătorii în Israel, preşedintele A.C.M.E.O.R., Şlomo Leibovici-Laiş (ajutat în această plăcută „operaţie" de domnii Iehuda Epstein, vicepreşedinte, şi Baruch Tercatin, secretar general), a vorbit cu multă însufleţire despre trainicul „pod de hârtie" ce se clădeşte, în acest timp, fecund în iniţiative, între popoarele român şi israelian.

Fără a-şi propune o filosofare expresă şi sterilă pe tema sensului autentic al prieteniei, a doua manifestare a zilelor amintite - prilejuită de cea de-a cincea aniversare a întemeierii Asociaţiei Culturale de Prietenie România-Israel, cu care ocazie s-au adunat, în sala Muzeului Colecţiilor de Artă, reprezentanţi de frunte ai intelectualităţii bucureştene, membri ai celor 16 filiale ale asociaţiei, conducători ai Federaţiei Comunităţilor Evreieşti din România şi ai Comunităţii Evreilor din Bucureşti, precum şi numeroasa delegaţie a Asociaţiei Culturale Mondiale a Evreilor Originari din România - s-a transformat într-o demonstraţie elocventă, într-o vie ilustrare a adevăratei prietenii bazată pe „puntea de inimi" a cunoaşterii şi înţelegerii mutuale. Ambasadorul Israelului în România, Avshalom Megiddon, maestrul barei bucureştene Constantin Vişinescu, prim-vicepreşedinte al Asociaţiei noastre, academicianul Nicolae Cajal, preşedintele F.C.E.R., tânărul Cristian Contraş, secretarul celei mai noi filiale, cea din Zalău, au subliniat în cuvinte calde temeiurile profunde ale unor raporturi fraterne cu rădăcini înfipte adânc în solul mănos al unor generoase tradiţii de prietenie între români şi evrei, între România şi „Işuv"-ul evreiesc şi, apoi, tânărul Stat Israel, tradiţii până în zilele noastre - ceea ce e de mare semnificaţie - neîntrerupte. O mărturie a rodniciei acestor relaţii a constituit-o atribuirea de către Asociaţie, prin preşedintele său, academicianul Răzvan Theodorescu, a carnetului de membru de onoare lui Şlomo Leibovici-Laiş, preşedintele A.C.M.E.O.R., care a făcut o largă expunere despre activitatea organizaţiei pe care o conduce.

Şi a urmat „clou"-ul, momentul de vârf şi de surpriză al întâlnirii de la Muzeul Colecţiilor. În explozii de aplauze ale celor prezenţi, „comperul" întregii manifestări, Victor Bârlădeanu, secretar general al Asociaţiei, i-a prezentat pe cei doi mari artişti care au venit să onoreze şi să lumineze cu apariţiile lor întâlnirea - marii maeştri ai teatrului românesc Radu Beligan şi Florin Piersic. Împărtăşind, fiecare cu stilul său inimitabil, care a cucerit inimile întregii săli, impresii din numeroasele turnee pe care le-au susţinut, de-a lungul ultimelor decenii, în Israel, cei doi „monştri sacri" ai scenei româneşti au conferit substanţa vie a faptului grăitor sensului prieteniei dintre popoarele noastre. Când Radu Beligan a relatat despre momentul petrecut în plin deşert, la o benzinărie, unde între cer şi nisip au apărut câţiva tineri soldaţi israelieni care au exclamat într-o românească neaoşă: „Uite-l pe Radu Beligan!" şi când Florin Piersic a povestit, înfiorat, despre scena petrecută în marea sală Heihal Hatarbut din Tel Aviv (3 000 de locuri), unde, după ce a recitat o poezie de Ion Pribeagu, o doamnă în vârstă, firavă, soţia poetului (cum a aflat ulterior), s-a ridicat în picioare şi, cu glas întretăiat de emoţie, l-a informat că autorul versurilor murise în urmă cu trei luni, publicul a simţit că trăieşte nu simple evocări, ci mari clipe de vibraţie umană, insuflând celor de faţă sentimentul caldei comuniuni sufleteşti.

La drept vorbind, dacă ne gândim bine, poate că acesta e, în realitate, adevăratul sens al prieteniei, sub egida căreia s-au plasat, normal, cele două manifestări de la sfârşitul lunii martie.

VICTOR BÂRLĂDEANU

CONEXIUNI

PURIM... la ora de dirigenţie

Am întâlnit prea mulţi „indivizi" care vorbeau despre evrei fără să-i fi cunoscut.

Am aflat de prea multe ori „păreri" despre evrei lansate din „auzite".

Mă leagă prea multe de sufletul evreu pentru a nu fi dorit să-i ajut, măcar pe unii din elevii clasei mele (a XI-a), să pătrundă în această lume caldă, plină de tandreţe şi încărcată de istorie.

A alege o sărbătoare pentru ora de dirigenţie înseamnă a alege o lecţie. Iar sărbătoarea de Purim este una: a zarurilor rostogolite dincolo de oameni, a tiraniei învinse de sinceritatea naivă a celui care crede necondiţionat. Căci ce altceva este, în faţa timpului, Mordehai, dacă nu adevărul exprimat printr-un suflet curat?

Ar putea părea o poveste Meghila: fata frumoasă şi înţeleaptă, împăratul, omul rău, tatăl sărac, cinstit şi bun. Şi poate chiar este. Esenţa ei însă continuă să cutremure. Pentru că de fiecare dată când omul a încercat să se substituie lui Dumnezeu, povestea s-a transformat în coşmar. Şi n-au fost puţine aceste momente. Iar a-ţi recunoaşte istoria înseamnă a cunoaşte şi istoria celui de lângă tine. Şi cum mai bine poţi face asta decât într-o seară de sărbătoare, cum mai bine poţi pătrunde sufletul unui popor decât ascultându-i cântecele?

Cât despre scopul atins al orei mele de dirigenţie, nimic n-ar fi putut spune mai mult decât ochii care trădau intensa bucurie trăită împreună.

Prof. ALINA IORDACHE - Braşov

„O PUNTE DE HÂRTIE... MAI TARE CA BRONZUL"

Litera şi Cuvântul, în tradiţia poporului evreu, au fost sacre, iar în timpuri de restriişte ne-au ajutat să supravieţuim, să ne menţinem ca popor. Iată deci şi motivaţia apariţiei, la 19 octombrie 1956, a **„Revistei Cultului Mozaic"**, „cu un profil inconfundabil" (Ov. S. Crohmălniceanu) şi raţiunea ei de a exista. Încercând să facem un bilanţ, acum, la cei aproape 40 de ani de existenţă neîntreruptă, putem spune, aşa cum afirma Eminenţa Sa dr. Moses Rosen, cel care a ţinut trează flacăra culturii iudaice, iniţiatorul şi îndrumătorul revistei, că aceasta „intră în istoria poporului evreu" ca „o enciclopedie de istorie, de etică, de informaţii, de orientări"; ea a dat şi dă tineretului, şi nu numai acestuia, ci unei întregi generaţii de intelectuali şi de oameni simpli, „răspunsuri la dorul lor de identificare iudaică... a purtat, în mai toate căminele evreieşti, mesajul eticii şi culturii iudaice, a răzbit dincolo de hotarele obştii noastre în mai toată lumea evreiască". Relatând despre contribuţiile multiple ale evreilor la crearea valorilor civilizaţiei româneşti şi universale, **„Revista Cultului Mozaic"** a oferit cititorilor, încă de la primul număr, şi o privire de ansamblu asupra uneia dintre vechile şi marile comunităţi europene; prin temele selectate, prin ştirile şi evenimentele abordate, ea a constituit o punte de legătură cu iudaismul, cu dezvoltarea dinamică a Israelului, cu viaţa comunitară evreiască, având problematica ei specifică (Israel - Diaspora, Sionism - Alia). Amintim în primul rând amplele articole în care sunt prezentate date din vechea Ţară Sfântă, confirmate de descoperiri arheologice, izvoare istorice şi religioase atestând continuitatea şi existenţa neîntreruptă a poporului evreu pe locuri istorice menţionate în Biblie şi aspecte din istoria contemporană a Israelului, relaţiile cu organizaţiile evreieşti internaţionale şi cu cele din ţară.

Revista, la început cu text trilingv, ca mai târziu, din 1981, să apară în patru limbi - ***română***, ***ebraică*** (limba cea sfântă în graiul Torei, al Bibliei Eterne), ***idiş*** (limba Diasporei noastre, care ne-a unit) şi ***engleză*** - fiind astfel „singura publicaţie cvadrilingvă din lume", nu a făcut însă numai operă de informare, ci a prezentat şi exegeze privind aportul evreilor la creaţia economică, culturală şi ştiinţifică pusă în folosul patriei. A militat „pentru prietenie între popoare, pentru cauza fraţiei şi păcii între naţiuni, împotriva încercării de renaştere a barbariei fasciste, şovine, antisemite" (acad. prof. dr. Nicolae Cajal), în simbioză cu redescoperirea înaintaşilor iudaismului, îmbrăţişând iudaismul în tot ce are mai frumos şi nobil, informând onest şi făcând, în acelaşi timp, istorie, istorie evreiască.

Un rol deosebit în propagarea culturii iudaice, a cuvântului Torei în casele enoriaşilor, i-a revenit iniţiatorului **„Revistei Cultului Mozaic"**, regretatul Şef Rabin dr. Moses Rosen, îndeosebi prin cunoscutele editoriale, pericope, glose, luări de poziţie, rubrici speciale de cultură iudaică - **Esenţa iudaismului**, **Figuri iudaice** - parte înmănuncheate apoi în volumele sale.

„Revista Cultului Mozaic" nu a apărut însă pe loc gol; ea a făcut şi face legătura între publicaţiile apărute încă înainte de 1900 şi presa din vremea noastră, continuând activitatea presei evreieşti apărute pe teritoriul României: „Treptele de marmură ale presei evreieşti din România, care au suit spre «Revista Cultului Mozaic» au fost: «Izraelitul Român», «Mântuirea», «Gazeta Evreiască» ş.a." (Marius Mircu). Redactorii care s-au succedat la **„Revista Cultului Mozaic"** au continuat munca presei evreieşti de până atunci, amplificând-o şi îmbunătăţind-o.

Această „punte de hârtie", solidă şi „mai tare ca bronzul", cum a caracterizat-o Şef Rabinul dr. Moses Rosen, în articolul-program din primul număr al revistei, acest EIŞEL, copac al speranţei ce conţine roadele muncii desfăşurate de comunităţile noastre în toate domeniile, cu mesajul nostru etic, în spiritul păcii şi fraţiei, cu durerile şi speranţele noastre şi „legământul nostru cu Dumnezeu şi umanitatea întreagă", constituie în fapt oglinda istoriei poporului evreu. În rubrici speciale, acoperind o arie largă de probleme, prin pana unor valoroşi colaboratori - eseişti, scriitori, filosofi, etnosociologi, artişti ai cuvântului şi ai penelului, reprezentanţi ai obştii noastre, locatari ai căminelor ş.a. - evrei şi neevrei, verbul nostru, istoria poporului evreu, tradiţiile noastre istorice, culturale şi religioase, se prezintă cititorilor, realizând, totodată, o apropiere: „se apropie unii de ceilalţi, se cunosc şi astfel îşi dau seama că pot şi trebuie să trăiască laolaltă" (dr. Moses Rosen). În documentate articole, aflăm despre integrarea noastră în viaţa statului şi poporului român, despre contribuţia noastră în economie, ştiinţă, cultură, umanism şi în viaţa socială, aflăm despre participarea nemijlocită a evreilor la lupta poporului român pentru independenţa naţională, pentru întregirea ţării, despre participarea evreilor la războiul antihitlerist. Totodată, revista înscrie atitudinea personalităţilor democrate româneşti şi universale care au militat pentru respectarea demnităţii umane, a democraţiei autentice pentru toţi, indiferent de etnie.

Marele Rabin al Franţei, J. Sitruk, vorbind despre **„Revista Cultului Mozaic"**, cu ocazia împlinirii a 30 de ani de apariţie (nr. 610), despre evoluţia ei în timp, spunea că revista constituie un permanent apel la demnitatea evreiască, la mândria de a aparţine poporului evreu prin funcţia sa informaţională, prin mesajul Comunităţii Evreilor din România în toate colţurile lumii, fiind „singurul periodic de acest fel publicat în Europa cu un conţinut care corespunde celor mai înalte cerinţe internaţionale".

Şi pentru că - aşa cum spunea Elie Wiesel, laureat al Premiului Nobel pentru pace - nimic din ce a înscris cu durere istoria poporului evreu martir nu trebuie uitat, este evocat, în pagini încărcate de durere şi revoltă, Holocaustul. Căci o datorie sfântă ne obligă să amintim permanent ororile şi rădăcinile fascismului, să sfinţim memoria celor ucişi. Victimele noastre au fost pomenite încă din primele numere ale revistei, în condiţii istorice grele. Au fost comemorate victimele pogromurilor fasciste de la Dorohoi, Bucureşti, Iaşi (1940-1941), a fost pomenită mereu amintirea celor exterminaţi la Lidice, Oradour, Treblinka, Auschwitz, Birkenau, Maidanek, Buchenwald ş.a., lagăre ale morţii, subliniindu-se, totodată, eroismul evreilor din Ghetoul Varşoviei, de la Sobibor şi Vilna. Legat de această problemă, revista a pus şi pune deschis necesitatea demascării acţiunilor xenofobe şi antisemite sub diverse forme, apărute şi după Revoluţia din decembrie 1989.

Acum, când revista va purta titlul **„Realitatea evreiască"**, nimic din activitatea trecută nu este anulat, ci, dimpotrivă, amplificat, prin prezentarea mai largă a „aspectelor laice din istoria şi viaţa comunităţilor evreieşti", cu sublinierea aportului evreilor, atât al celor din România, cât şi al celor de pretutindeni, la „dezvoltarea economică, ştiinţifică, artistică etc. a ţării în care au trăit şi trăiesc...", pentru a „pătrunde mai bine în rândul populaţiei evreieşti şi al celei neevreieşti" (acad. prof. dr. N. Cajal). Suntem siguri că, aşa cum s-a realizat şi în revistele din trecut, şi acum Cuvântul evreiesc va găsi adăpost, spiritul evreiesc interpreţi, suferinţa evreiască o mângâiere, aportul nostru o recunoaştere.

EVELIN FONEA

PROGRAMUL DISTRIBUIRII AZIMEI

Pentru buna desfăşurare a distribuirii azimei, făinei de azimă şi băuturilor rituale, în Bucureşti va funcţiona centrul de distribuire din Calea Moşilor nr.76 (Sinagoga Beith Hamidraş), cu următorul program de distribuire:

- miercuri	5 aprilie 1995	orele 8 00 - 12 00
- joi	6 aprilie 1995	orele 8 00 - 12 00
- vineri	7 aprilie 1995	orele 8 00 - 12 00
- duminică	9 aprilie 1995	orele 8 00 - 12 00
- luni	10 aprilie 1995	orele 8 00 - 12 00
- marţi	11 aprilie 1995	orele 8 00 - 17 00
- miercuri	12 aprilie 1995	orele 8 00 - 12 00
- joi	13 aprilie 1995	orele 8 00 - 17 00
- vineri	14 aprilie 1995	orele 8 00 - 12 00

ÎN ZILELE DE HOL-HAMOED

- luni	17 aprilie 1995	orele 8 00 - 12 00
- marţi	18 aprilie 1995	orele 8 00 - 12 00
- miercuri	19 aprilie 1995	orele 8 00 - 12 00
- joi	20 aprilie 1995	orele 8 00 - 12 00

Distribuirea se va face pe baza buletinului de identitate şi a chitanţei de plată la zi a contribuţiei.

Sărbătorirea Purim-ului în comunitățile din provincie

TIMIŞOARA. Posturile de radio şi televiziune, precum şi publicaţiile locale au consacrat spaţii largi, în coloanele sau emisiunile lor, sărbătorii de Purim. Festivitatea, care s-a bucurat de o largă participare, a fost onorată de prezenţa directoarei pentru România a Sohnut-ului, doamna Tova Bin Nun.

În cuvântarea ţinută, Prim-Rabinul Comunităţii, dl dr. Ernest Neumann, a scos în evidenţă, în legătură cu Mordehai, realitatea sa, iar în legătură cu Ester, spiritul de sacrificiu, atât de specific fiilor poporului nostru. A urmat un program artistic cu scenete umoristice, sub formă de dialoguri sarcastice cu privire la activitatea tineretului local, dar şi a conducerii Comunităţii. Corul local şi-a prezentat programul specific sărbătorii. Numerele de dans şi recitările în ivrit şi română s-au bucurat de mult succes. Directoarea Teatrului German a interpretat schiţe de Efraim Kishon, iar corul tineretului din Oradea, una dintre cele mai apreciate formaţii corale de la noi, a fost aplaudat minute în şir, ca şi glumele animatorului orădean, dr. Péter Kövari.

ORADEA. În seara de 15 Adar (Erev Purim), în Sinagoga oraşului, în faţa unui numeros public, dl Lazăr Freund, secretarul comunităţii, a citit Meghila, iar copiii din corul „Hakeşet", format din cursanţii Talmud-Tora, care au agitat gragăre de fiecare dată când a fost rostit numele lui Haman, au susţinut un program cuprinzând, printre altele, cântecele tradiţionale de Purim. Joi, 16 Adar, am fost invitaţi la Timişoara cu corul de copii, care a prezentat fragmente din programul nostru, bucurându-se de succes. Duminică 19 Adar, în sala Teatrului de păpuşi, aceeaşi formaţie a susţinut programul „Hag Purim Sameah". Sala arhiplină, ambianţă de mare veselie şi un succes care a răsplătit din plin munca copiilor. O participare deosebită au avut Gabi Ardeleanu, concert-maestru la Filarmonica din Oradea, Petru Boros, de la aceeaşi instituţie, soliştii: Hana Berger, Ildiko Toth, M. Dumitraş, Noemi Hire, Iudith Iancu, Gabriel Berger şi alţii. O culoare aparte a dat reuniunii prezentatorul programului, dl dr. Péter Kövari. Regia şi conducerea muzicală au aparţinut dlui Gheorghe Vilău, dirijorul corului „Hakeset". Ne-a bucurat prezenţa printre noi a dlui arh. prof. dr. Tiberiu Benedek, din partea conducerii F.C.E.R. Oaspetele a apreciat calitatea manifestării, felicitându-i pe participanţi.

Coresp. **GH. VILĂU**

CLUJ-NAPOCA. Ziua de Purim a constituit şi în anul acesta un prilej de sărbătoare pentru enoraşii comunităţii clujene, care au participat în număr mare la manifestările organizate cu acest prilej. În seara de ajun, la Templul „Ohel Moşe", corul de tineret, sub conducerea talentatei dirijoare Ecaterina Halmoş, a prezentat un program de cântece tradiţionale iudaice. În dimineaţa zilei de Purim, după serviciul divin, a fost oferit un kiduş participanţilor. În ambele ocazii, preşedintele comunităţii, dl Iosif Weintraub, a dat citire Meghilei.

Duminică 19 martie 1995, la prânz, în sala mare a Restaurantului ritual, în prezenţa unui auditoriu extrem de numeros, publicistul Vasile Grunea a conferenţiat despre însemnătatea zilei de Purim în viaţa evreiască, iar corul de tineret a susţinut un program adecvat.

Coresp. **EMANOIL DULGHERU**

IAŞI. În seara zilei de 19 martie a.c., evreii din Iaşi s-au întrunit la Sinagoga Mare pentru sărbătoarea de Purim. Vechiul lăcaş de închinăciune nu a fost suficient de încăpător pentru a-i cuprinde pe toţi cei doritori să participe la această manifestare. După cuvântul introductiv, rostit de preşedintele comunităţii, dl ing. Pincu Kaiserman, publicul a ascultat cu deosebită plăcere programul de cântece specifice acestei sărbători, susţinut de formaţia noastră corală. Şi-au mai dat concursul tinerii Amedeo şi Ozana, invitaţi din Bucureşti, P. Fişel, N. Şoicher, H. Rotenberg, E. Vigder, L. Dascălu, care, artişti amatori fiind, au dovedit remarcabile calităţi interpretative în momentele umoristice prezentate. Ca artist invitat, dna Nina Dumitriu, de la Teatrul „Luceafărul", i-a încântat pe cei prezenţi prin sensibilitatea şi harul cu care a susţinut recitalul său de cântece în limbile română şi ebraică. Suntem datori să menţionăm, de asemenea, admirabila prestaţie a colegului nostru Rodolf Rozenberg, prezentatorul întregului program. Suntem recunoscători maestrului Izu Gott, pentru sprijinul artistic calificat pe care l-a acordat desfăşurării acestei manifestări, încheiată printr-un cocteil oferit în saloanele Restaurantului ritual.

Coresp. **K. P.**

BACĂU. Sărbătoarea a fost precedată de transmiterea, respectiv publicarea unor interviuri, acordate postului local **Radio Starr** şi ziarului local **Deşteptarea** de către domnul preşedinte al comunităţii noastre.

La sărbătorirea ce a avut loc în sala Teatrului de Stat „Bacovia" din Bacău, cu concursul actorilor instituţiei, au participat un mare număr de enoraşi ai comunităţii noastre şi alţi cetăţeni din oraş. Preşedintele comunităţii a vorbit despre semnificaţia acestei sărbători.

Au salutat şi au adus felicitări obştii noastre domnii Calistrat Costin, directorul teatrului şi preşedinte al filialei Bacău a Asociaţiei Culturale de Prietenie România-Israel şi ing. Ioan Liciu, primarul municipiului Bacău.

Corul de copii al comunităţii noastre a prezentat un frumos program de cântece, poezii, glume adecvate acestei sărbători.

Un merit deosebit la reuşita spectacolului revine şi dlui prof. Iosif Leibu, ajutat de dl prof. C-tin Alexa. Copiii Gotesman, Rubingher, Maier, Brif, Kaltman, Schonveter au fost minunaţi, culegând aplauze ori de câte ori au apărut pe scenă.

Scurtul program susţinut la orgă de eleva Carla Rubingher a fost unanim apreciat.

După-amiază, a fost organizată o masă comună la Restaurantul comunităţii, cu participarea a 75 de persoane.

A fost o petrecere specific evreiască, s-a cântat şi s-a petrecut până seara târziu.

Coresp. **M. COJOCARU**

ROMAN. Enoraşii şi elevii cursurilor de Talmud Tora s-au adunat în Sinagoga „Leipziger" ca să sărbătorească Purim-ul, simbolul salvării de la genocidul planuit de Haman. Despre semnificaţia Purim-ului a vorbit dl prof. Iancu Wexler, preşedintele comunităţii. După rugăciunea de seară, dl Isac Abramovici a citit Meghilat Ester, cei prezenţi ascultând cu atenţie şi manifestându-se zgomotos la auzirea numelui călăului Haman. Copiii au învârtit gragărele, semn al dispreţului faţă de cel care a plănuit nimicirea evreilor. La Seudat Purim a domnit o atmosferă de veselie.

Coresp. **S. DELEANU**

CONSTANŢA. În ziua de 16 martie 1995, la Comunitatea Evreilor din Constanţa, a fost sărbătorit Purim-ul 5755, în prezenţa unui numeros public. Dl Carol Friedman, preşedintele comunităţii, a vorbit despre istoricul acestei sărbători, după care participanţilor li s-au servit tradiţionalele prăjituri de Purim.

Dl av. Gustav Weintraub a sponsorizat parţial această festivitate.

Coresp. **A. ABRAMOVICI**

PIATRA-NEAMŢ. În faţa unui numeros auditoriu, formaţia artistică „Macabeii" a prezentat un bogat program de cântece, versuri şi cuplete care au avut ca temă sărbătoarea de Purim.

De asemenea, cupletele prezentate au ironizat diverse personaje care, asemenea lui Haman, de-a lungul istoriei milenare a poporului evreu, au încercat să-l distrugă.

Întregul program a elogiat acele personaje care, precum Mordehai şi Ester, i-au salvat pe evrei.

Buna apreciere de care s-a bucurat spectacolul s-a datorat talentului tinerilor membri ai formaţiei, calităţii textelor şi partiturilor muzicale.

DOROHOI. În seara zilei de 10 Adar 5755, populaţia evreiască din oraşul Dorohoi a participat, în Sinagoga Mare, la sărbătorirea Purim-ului. Despre semnificaţia evenimentului a vorbit domnul Lupu Feder, preşedintele comunităţii, după care, dl Isac Zelingher a citit „Meghilat Ester".

A urmat o masă festivă, desfăşurată într-o atmosferă sărbătorească. Au fost servite şi tradiţionalele dulciuri tuturor celor prezenţi, iar asistaţilor netransportabili le-au fost trimise pachete la domiciliu.

Coresp. **LUPU FEDER**

■ La Odobeşti, preşedintele obştii şi... viitorul ei

■ La Hârlău se citeşte Meghila

ODOBEŞTI. De pe acum, „bar-mitzva"-ud-ul (termenul îi aparţine) Aharon (Ady) Rond, „inima şi viitorul" (termenii le aparţin bătrânilor de aici) obştii, pregătindu-se a deveni major-religios (evenimentul va fi peste câteva săptămâni), a şi început să participe mai activ la rezolvarea problemelor enoraşilor odobeşteni. El a promis să orneze festiv şilul, el a promis să-şi delecteze rudele şi cunoscuţii cu obiceiuri şi cântece de Purim. Şi s-a ţinut de cuvânt. Vorba lui: „cum îi stă bine unui «bar-mitzva» - ud!".

HÂRLĂU. Prioritară pentru Purim, şi în vechea aşezare şi comunitate moldavă, e citirea Cărţii Esterei. Veşnic tânărul preşedinte, Gamliel Grimberg (n-are nici 85 de ani!; preşedinte, gobă, hazn, şomăs şi, mai ales, „om ca nimeni altul, dom' Milu al nostru", cum susţin localnicii), secondat de un alt „tânăr" ce „sfidează Vremea", nonagenarul Haim Iţic şi, abia de câţiva ani, pensionarul Iţhac Abramovici au prezentat o Meghilă de-a răsunat şilul şi au vibrat inimile celor prezenţi (pe furiş se mai ştergeau şi ceva lacrimi în colţul ochilor, aşa, ca la o mulţumire împlinită). Şi-a mai pregătit „dom' Milu" şi secondanţii şi umântaşn, şi ceva băuturică (paşnică şi mai ales „cuşer"), şi s-a mâncat, şi s-a băut, şi s-a vorbit, şi s-a râs, de parcă ar fi fost la Hârlău... Purim.

Coresp. **G. B.**

N.R. Deoarece, până la închiderea ediţiei, nu ne-au sosit la redacţie relatări din oraşele Arad, Galaţi, Braşov etc., regretăm că nu putem publica ştirile respective.

Pe drumul marii speranţe

Urmare din pag. 1

este un text din profetul Iehezkel (Ezekiel), cuprinzând ultimele zece versete ale capitolului 45 şi primele 18 din capitolul 46.

După ce textul din Tora stabileşte obligaţia robilor evrei din Egipt de a se pregăti pentru momentul eliberării, textul din Iehezkel care se citeşte ca Haftara ne sugerează perspectiva atât de aşteptată a reclădirii Templului, care va fi o casă pentru ruga tuturor popoarelor. Va fi începutul unei ere a păcii reale în toată lumea.

Iehezkel era în Babilon când şi-a expus profeţia. El încerca să-i facă pe contemporanii săi să spere şi să ne transmită şi nouă, generaţiilor actuale de evrei şi neevrei, speranţa într-o lume a păcii eterne, a înţelegerii şi frăţiei între toate popoarele lumii.

Şi, după ce în primul Şabat al lunii Nisan avem prilejul de a sărbători Şabat Roş Hodeş, de a citi Parşat haHodeş (Exodus, 12, 1-20) şi profeţia atât de tonică a lui Iehezkel, al doilea Şabat al lunii Nisan aduce şi el o undă de optimism în viaţa noastră. Este Şabatul care precede sărbătoarea de Pesah şi poartă denumirea de „Şabat Hagadol" - „Şabatul cel mare", în sensul că e mare ca importanţă naţională şi universală, pentru că precede prima eliberare a robilor, pe care o sărbătorim în zilele de Pesah.

Acest Şabat ne duce cu gândul nu numai la eliberarea propriu-zisă, ci şi la miracolele trăite în continuare de robii eliberaţi. Mai întâi, trecerea Mării Roşii, care s-a retras în faţa celor 600 000 de sclavi ieşiţi la libertate, dar i-a înghiţit în valurile ei pe urmăritorii care voiau să-i readucă în ţara sclaviei. Au urmat apoi multe alte miracole pe care le evocăm: Revelaţia Sinaitică - Primirea Decalogului în toiul unei extraordinare dezlănţuiri a forţelor naturii, primirea, în continuare, a minunatei legislaţii sociale moderne privind drepturile omului. Un miracol a fost şi traversarea imensului şi înfricoşătorului pustiu, în genere neospitalier, în care robii eliberaţi au avut, totuşi, parte de mana cerească şi de apă din stâncă. Haftara care se citeşte în acest Şabat Hagadol (din Maleahi, 3, 4-23) face trimitere la vremurile mesianice, în care va fi primită cu plăcere ofranda lui Iehuda şi a Ierusalimului, această ofrandă fiind - însăşi consacrarea oamenilor pe calea respectării semenilor lor şi a comandamentelor divine. Adresându-se acestora, profetul Miha le prezice: „Vă vor ferici toate popoarele şi veţi fi o ţară preţioasă", iar în final, profetul transmite poporului mesajul divin prevestitor al venirii atât de îndrăgitului profet Eliahu, care „va reîntoarce dragostea părinţilor asupra copiilor şi dragostea copiilor asupra părinţilor", ceea ce înseamnă, de fapt, realizarea unei lumi a concordiei generaţiilor, o lume a dragostei şi a înţelegerii între oameni.

Un asemenea Şabat care precede sărbătoarea de Pesah, sărbătoarea eliberării din robie, şi trezeşte în noi speranţa unei lumi a eliberării din teroarea urii, speranţa realizării păcii generale, merită cu adevărat numele de Şabat Hagadol - Sâmbăta marii speranţe şi a marilor perspective.

VIZITA MARELUI RABIN AL GENEVEI, DR. ALEXANDRU ŞAFRAN

Urmare din pag. 1

Comisiei de politică externă şi ai Comisiei pentru drepturile omului, minorităţi şi culte, dr. Alexandru Şafran a rostit, în plenul Senatului, o vibrantă alocuţiune, răsplătită cu vii aplauze. Cuvântarea (pe care o reproducem în acest număr) a fost difuzată în direct la Radio şi retransmisă într-o ediţie specială de seară a Televiziunii Române.

După-amiază, Domnia Sa a vizitat Muzeul de Istorie a Comunităţilor Evreieşti din România şi Expoziţia Holocaustului. În continuare, oaspetele s-a întâlnit cu conducerea Federaţiei Comunităţilor Evreieşti din România, prilej de mai bună cunoaştere a vieţii, realizărilor şi preocupărilor de azi ale evreimii române, în contextul transformărilor petrecute în ultimii cinci ani, pe calea aprofundării democraţiei, a făuririi statului de drept, a înfăptuirii practice a egalităţii în drepturi şi a păstrării identităţii culturale a tuturor cetăţenilor, fără deosebire de apartenenţă etnică.

Seara, a avut loc primirea la Templul Coral a Marelui Rabin al Genevei, dr. Alexandru Şafran. Au participat parlamentari, conducători ai obştii noastre, personalităţi ale vieţii ştiinţifice şi culturale din Capitală, alţi membri ai comunităţii evreieşti, un numeros public. Au onorat festivitatea cu prezenţa lor reprezentanţi ai corpului diplomatic şi ai Agenţiei Evreieşti, filiala din România.

În acest cadru, Prim-Rabinul dr. Ernest Neumann şi hahamul Eliezer Glantz, acompaniaţi de corul Templului Coral, dirijat de Roger Avramescu, au înălţat rugi pentru bunăstarea României şi a Israelului, pentru pace în Ţara Sfântă şi în întreaga lume.

Salutând prezenţa stimatului oaspete, dl acad. prof. dr. Nicolae Cajal, preşedintele F.C.E.R., a relevat meritele acestuia, calităţile sale de personalitate a iudaismului din România şi a celui mondial.

La invitaţia conducătorului comunităţii noastre, dr. Alexandru Şafran a rostit o emoţionantă cuvântare, ascultată cu profund interes şi primită cu aplauze îndelungate. Reproducem în acest număr textul celor două cuvântări.

Programul zilei s-a încheiat cu dineul oficial oferit în onoarea Eminenţei Sale de către preşedintele Senatului, prof. univ. dr. Oliviu Gherman şi desfăşurat într-o atmosferă deosebit de cordială.

În ziua de 29 martie a.c., Marele Rabin al Genevei a avut o întrevedere cu Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericirea Sa Părintele Teoctist, prilej de exprimare reciprocă a sentimentelor de caldă înţelegere ecumenică.

În cursul convorbirii, dr. Alexandru Şafran şi-a exprimat recunoştinţa pentru rolul unor înalţi prelaţi ai Bisericii Ortodoxe Române în salvarea multor evrei din România, a căror viaţă a fost periclitată în timpul războiului.

Manifestările ce au avut loc cu prilejul reîntâlnirii cu România a Marelui Rabin al Genevei, dr. Alexandru Şafran, au demonstrat calda preţuire pe care poporul român - în rândurile căruia se înscrie cu demnitate şi populaţia evreiască - o păstrează tuturor acelora care, într-un fel sau altul, au adus şi aduc contribuţii la dezvoltarea, prosperitatea şi prestigiul ţării.

■ Întâlnire cu conducerea Federaţiei Comunităţilor Evreieşti din România

Cuvântarea rostită la Senat de către dr. Alexandru Şafran, Mare Rabin al Genevei

Domnule preşedinte, doamnelor şi domnilor senatori,

Mă înfăţişez domniilor voastre cu emoţie şi cu recunoştinţă. Cu emoţie, căci îmi regăsesc ţara în care m-am născut, revăd populaţia în mijlocul căreia am crescut, reaud glasul românesc în toată suculenţa lui, revăd slova românească în toată lumina ei, resimt gustul roadelor culturii româneşti, care ani de-a rândul mi-au hrănit sufletul.

Vă spun că stau înaintea domniilor voastre pătruns şi de un simţământ de recunoştinţă. Într-adevăr, v-o datoresc din plin, pentru chemarea pe care mi-aţi adresat-o, domnule preşedinte şi domnilor senatori, să vin aici, în mijlocul domniilor voastre şi să rostesc cuvântul meu, care, vă rog să ştiţi, este un cuvânt de voie bună, izvorând din inima mea iubitoare cu aceeaşi frăgezime cu care am rostit primul meu cuvânt în acest Senat, în aceeaşi lună, martie, ca şi acum, însă înainte cu mai mult de jumătate de veac.

În răstimpul acestor decenii, am trăit cu toţii în freamăt de zbucium. Oamenii au trecut prin vremuri crunte, pretutindeni în România, în Europa, cu răsfrângeri pustiitoare în lumea întreagă. Totuşi, urgia s-a abătut cu o furie distrugătoare, cu totul deosebită, asupra evreilor, cu tâlcul orb de a nimici acest popor, nu de a-l birui, căci era fără arme, dar de a-l extermina, de a-l elimina de pe faţa Pământului. Şi, paradox, acest popor, ţintă a anihilării totale, este acela care a adus lumii Biblia eternă, dar, tocmai fiindcă a revelat prin ea oamenilor pe Dumnezeul unic, pe Creatorul unic al unei lumi unice şi unitare, pe care o vrea locuită de o omenire unică şi unitară, tocmai de aceea mânia semiţilor împotriva poporului evreu s-a dezlănţuit cu atâta scelerat avânt. Oamenii şi popoarele care L-au adoptat, formal, pe acest Dumnezeu, anunţat de către Israel, refuză, în genere, să îndeplinească idealul de viaţă pe care El îl propune prin mijlocirea Bibliei, ideal care se rezumă la îndatorirea de a respecta viaţa fizică şi morala fiinţei omeneşti, de a recunoaşte demnitatea acestei fiinţe, despre care le place să zică, în stilul biblic, fără să ia în serios zicerea lor, că omul este făcut după chipul şi asemănarea Domnului.

Să nu ne mire deci că Şoa, catastrofa fără egal care s-a abătut în secolul nostru asupra poporului evreu, a atins culmile sale semeţe, înfiorătoare, tocmai în continentul a cărui religie se referă în mod direct, istoric, la iudaismul din care afirmă că se trage şi pe care, în acelaşi timp, îl denigrează.

Domnule preşedinte, doamnelor şi domnilor senatori,

Acum zece zile, noi, evreii, am celebrat Purim-ul, o sărbătoare care ne aminteşte salvarea de la pieire a străbunilor noştri în Persia, cu vreo 2 500 de ani în urmă. După enumerarea peripeţiilor miraculoase care au condus la izbăvirea lor, noi rostim o rugăciune care se termină, în ebraică, doar cu patru cuvinte, dar pline de semnificaţie, conţinând o învăţătură de care trebuie să ţinem seama. Traducerea acestor patru cuvinte sună astfel: „Amintit fie spre binele Harvona", adică acela care, în vreme de obidă, a stat alături de evrei şi i-a ajutat. Învăţătura aceasta alcătuieşte un legământ transmis tuturor generaţiilor evreieşti. Este un fapt cât se poate de dureros, dar cât se poate de adevărat că, în timpul cârmuirii naziste, noi, evreii din România, am fost obidiţi, prigoniţi, chinuiţi. Totuşi, nu am dat uitării că, în acele vremuri de amară oprelişte, de măcinătoare zdrobire a fiinţei noastre, fizice şi morale, când vuiau vijelii devastatoare, vestitoare ale negurilor morţii, tot atunci, de multe ori, un suflu de alinare, de compătimire, chiar de tămăduire, vestitoare ale zorilor vieţii, ne înviora inimile. Iată pilde grăitoare, întruchipând sufletul adevărat românesc în acele vremuri de suferinţă ale evreilor români. Când „Trenul morţii", pus în mişcare la Iaşi în urma pogromului săvârşit în acest oraş, după ce a făcut popas la Podu Iloaei, a ajuns în gara Roman, strigăte disperate răzbăteau din vagoanele ferecate. Se ţipa: „Daţi-ne apă, daţi-ne apă!", da, paznicii aveau ordine stricte să împiedice pe oricine ar încerca să se apropie de acest funest vehicul. Şi totuşi, în pofida interzicerii, o femeie plăpândă, Viorica Agarici, străbătu iute rândurile strânse ale paznicilor şi porunci acestora, pe seama ei, a simplei zvâcniri a conştiinţei sale, să rupă lacătele trenului, ale acestui depozit sinistru de chinuri fumegânde, să deschidă vagoanele, ceea ce au şi făcut. Şi iată, din acestea încep să cadă afară cadavre încleştate, să se rostogolească oameni în agonie, să se precipite oameni asfixiaţi, oameni înnebuniţi, da, înnebuniţi, oameni înnegriţi de arşiţa setei. Acestor oameni, Viorica Agarici le întinde apa învietoare. Apă, acest element primordial, vital, pe care Creatorul lumii îl pune la dispoziţia oricărei vietăţi animale. Şi apoi, „Trenul morţii" s-a pus din nou în mişcare, cu destinaţia Călăraşi. Am cerut atunci preşedintelui Crucii Roşii Române, dr. Costinescu, să ia măsuri ca pe noul traseu ce avea să parcurgă „Trenul morţii" să nu se mai repete samavolniciile petrecute la staţionarea acestuia în gările din Podu Iloaei şi Roman. I-am mai cerut să asigure condiţii umane de cazare în lagărul de la Călăraşi a acestor nenorociţi evrei. Doctorul Costinescu s-a străduit în acest sens şi a izbutit şi, nu numai atât, m-a înştiinţat că a obţinut, cu acest prilej sfâşietor de inimi, ca unii medici evrei să capete îndărăt instrumentele medicale care le-au fost confiscate. Iată o altă pildă. Evrei din sudul Bucovinei şi din nordul Moldovei au fost smulşi din casele lor şi deportaţi în Transnistria. În drum, unii dintre ei au fost ucişi, alţii cădeau istoviţi şi mureau în şanţuri. Cei ajunşi, în sfârşit, în ţinuturile sinistre de dincolo de Nistru, printre care mulţi dintre ei goi, desculţi, erau răpuşi de frig, de foame şi de boală. Noi nu aveam voie să le trimitem ajutoare în îmbrăcăminte, alimente, medicamente. Am spus Reginei-Mamă Elena că obţinerea aprobării de a se trimite ajutoare acestor pribegi în surghiun este mai mult decât urgentă, deoarece fiecare ceas contează, căci în fiecare ceas se sting în chinuri fiinţe nevinovate. Regina-Mamă, femeie cuvioasă, s-a străduit din răsputeri ca autorizaţia să fie acordată fără întârziere. I s-a promis că aşa se va face şi aşa s-a făcut. De îndată ce a luat cunoştinţă de rezultatul pozitiv al demersurilor sale, chiar în acelaşi ceas s-a grăbit să mi-l comunice, trimiţând pe aghiotantul ei la mine acasă, într-o noapte de viscol, pentru ca acest sol al bunătăţii să-mi aducă vestea cea mare cu un ceas înainte, fără să mai aştepte a doua zi.

Iată o altă pildă. Când, în Basarabia, s-au comis masacre cu evreii, un ofiţer român, milos, a acceptat primejdioasa misiune, ce i-a fost încredinţată de către diriguitorii evrei din Bucureşti, să aducă veşti de la noi sărmanilor evrei de acolo, închişi în ghetouri şi cărora li s-a interzis să mai comunice cu noi. Iată o altă pildă. Când reprezentanţii guvernului german la Bucureşti au insistat pe lângă autorităţile române să orânduiască vagoanele necesare pentru ca să transporte în lagărele de exterminare din Polonia pe evreii din Transilvania de Sud şi pe cei din Vechiul Regat, după ce au eşuat toate încercările noastre, ale dr. Filderman şi ale mele, pentru ca aceste deportări să nu aibă loc, m-am adresat Mitropolitului Ardealului, Nicolae Bălan, cerându-i să vină la Bucureşti pentru că trebuie să-i vorbesc. Nu puteam să mă duc la Sibiu, pentru că eram ostatic. El a înţeles despre ce este vorba, înaltul prelat a răspuns chemării umilului rabin şi a venit în Capitală. Convorbirea mea cu el a fost dramatică, zguduitoare. Duios, dar aspru, i-am spus că după moartea noastră - suntem doar amândoi la fel, muritori - îl voi declara în faţa Judecătorului Ceresc răspunzător în ce priveşte viaţa miilor de fiinţe evreieşti, găsindu-se în dioceza lui şi osândite la o moarte atroce prin deportarea lor în Polonia. Mitropolitul, fire mândră, dar suflet cucernic, s-a cutremurat la auzul accentelor grave ale spuselor mele. S-a ridicat, s-a dus şi a intervenit în favoarea acelor osândiţi, îndeplinind astfel, domnule preşedinte, doamnelor şi domnilor senatori, un rol covârşitor întru salvarea evreilor din Transilvania de Sud şi, ipso facto, a evreilor din Vechiul Regat, căci deportarea acestora din urmă era legată de deportarea celor dinainte.

Evreii din Ardealul de Nord, ocupat de către unguri, nu au avut norocul să se găsească în dioceza vajnicului mitropolit Bălan, nu au putut, deci, beneficia de oblăduirea lui, a acestui suflet mare românesc. Ei, sărmanii, au fost expediaţi cu mare cruzime la Auschwitz pentru a fi acolo înăbuşiţi în camerele de gaz şi mistuiţi în dogoarea cuptoarelor. Iar acei evrei răzleţi din Ardealul de Nord care au izbutit să scape de la deportare la Auschwitz, datoresc salvarea lor simţului nobil românesc al prof. Raoul Şorban, simţului nobil românesc al domniei-voastre, dle profesor Şorban, chibzuinţei sale active şi aceleia a prietenilor săi. Ei s-au căznit ca aceşti răzleţi evrei să poată trece în România, la noi, şi de aici, din acest liman al izbăvirilor lor, să ajungă apoi în Ţara Făgăduinţei, în Ţara Sfântă.

Aşadar, România, din acest punct de vedere, al deportării evreilor în Polonia, se situează în rândul acelor puţine ţări europene cotropite de armatele lui Hitler, ca Bulgaria, Danemarca, Finlanda, care nu şi-au trimis copiii de obârşie evreiască să piară în gazul şi în focul de la Auschwitz.

Domnule preşedinte, doamnelor şi domnilor senatori,

Iată pilde de autentic românism, învederat în vremea de cumplită oprelişte când am păstorit obştea evreiască din România, pilde pe care am onoarea să le citez de la înălţimea tribunei Senatului, căruia am avut onoarea să aparţin şi care păstrează un loc de predilecţie în inima mea recunoscătoare. De aici, din acest loc însemnat şi în acest ceas însemnat din viaţa mea, îndrept ruga mea către Dumnezeu, să reverse harul Său în belşug asupra frumoasei ţări româneşti şi asupra bunului şi dragului popor român.

VIZITA MARELUI RABIN AL GENEVEI, DR. ALEXANDRU ŞAFRAN

La Templul Coral

Cuvântul acad. NICOLAE CAJAL

Eminenţă,
Excelenţe,
Iubiţi fraţi şi surori,
Doamnelor şi domnilor,

Cu multă emoţie şi bucurie doresc să adresez, în numele conducerii Federaţiei Comunităţilor Evreieşti din România şi al nostru, al tuturor, Eminenţei Sale domnului Mare Rabin dr. Alexandru Şafran o urare de bun venit sau, mai corect, o urare de bună revenire în Templul nostru Coral, pe care Domnia Sa l-a slujit, l-a onorat, timp de şapte ani - mai exact, din 1940 şi până în anul 1947.

Cu toate că figura sa luminoasă este foarte cunoscută în comunitatea evreilor români şi a fost revăzută recent prin intermediul TVR, vă cer permisiunea de a vă prezenta, foarte pe scurt, personalitatea celui ce ne onorează prin vizita sa.

S-a născut la Bacău în 1910 (18 Elul 5670), într-o familie de învăţaţi.

Tatăl său, Bezalel Ze'ev Şafran, autoritate în domeniul jurisdicţiei rabinice, a fost rabinul Bacăului între anii 1905-1929, dând fiului său o educaţie aleasă. Acesta, tânărul Alexandru Şafran, a absolvit cu mult succes Seminarul Rabinic din Viena.

S-a căsătorit cu Sarah Reinharz, din Iaşi, crescută la rândul ei într-o atmosferă impregnată de cultură iudaică şi umanism.

După dispariţia marelui Şef Rabin dr. I. Niemirower, dr. Alexandru Şafran este ales, în februarie 1940, conducătorul spiritual al evreilor români, pe atunci în număr de 800 000 şi din care, la sfârşitul celui de-al doilea război mondial, au rămas numai 400 000 de suflete.

Evreu, român şi european, dr. Alexandru Şafran, deschis spre progres şi puternic legat de tradiţie, a fost, la alegerea sa, cel mai tânăr şef rabin din lume. Conform Constituţiei României de atunci, a devenit senator de drept în Senatul României.

Domnia Sa a păstorit populaţia noastră evreiască în vremuri de urgie, în vremurile Holocaustului, perioadă în care, alături de dr. Wilhelm Filderman, a fost învestit cu rolul de purtător de cuvânt al evreilor români, asumându-şi, cu mari riscuri personale, grele răspunderi în eforturile de apărare şi salvare a coreligionarilor săi. Eforturile sale s-au adresat cu persuasiune Curţii Regale, conducerii statului român, fruntaşilor Bisericii Ortodoxe şi Catolice, conducătorilor unor partide istorice, diplomaţilor ţărilor neutre, Crucii Roşii internaţionale, Vaticanului.

Activitatea de echipă a conducerii comunităţii din care dl dr. Şafran făcea parte şi „încăpăţânarea evreiască" au constituit elemente determinante ale salvării unei părţi a populaţiei evreieşti. În afara obţinerii blocării „soluţiei finale" pentru evreii din România - fără a uita de jertfele din Transnistria şi de pogromurile din Vechiul Regat -, prin eforturile depuse, s-au trimis deportaţilor alimente şi medicamente, au fost recuperaţi numeroşi orfani, au fost organizate plecări în Palestina, s-a întreţinut activ o viaţă spirituală iudaică.

La ieşirea din noaptea perioadei naziste, speranţele unei totale libertăţi a comunităţilor evreieşti au fost mult diminuate de măsurile luate de regimul totalitar nou instalat, situaţie care l-a determinat pe Şef Rabinul dr. Alexandru Şafran ca, în anul 1947, să părăsească ţara, cu familia sa şi să se instaleze în Elveţia, unde, repede, a devenit Mare Rabin al Genevei.

Aici, a funcţionat şi ca profesor la Universitatea din Geneva şi s-a făcut cunoscut pe plan mondial, prin lucrările elaborate, ca o autoritate în domeniul iudaismului, cu referire specială în cel al Cabalei.

A publicat numeroase cărţi de specialitate, unele traduse în câteva limbi. Aş semnala „Cabala", „Înţelepciunea Cabalei" (2 volume), „Israel în timp şi spaţiu" (cu subtitlul: „Teme fundamentale ale spiritualităţii iudaice"), „Rezistând furtunii" (cu versiunea franceză „Un tăciune smuls flăcărilor") şi, de mare interes, „Opera de salvare a populaţiei evreieşti săvârşită în timpul opresiunii naziste în România" şi altele.

A publicat, de asemenea, în reviste importante, un mare număr de studii şi cercetări iudaistice.

Toate acestea, pe lângă celelalte activităţi ale dr. Alexandru Şafran, au făcut din Eminenţa Sa o importantă figură a iudaismului contemporan.

Nu doresc să închei scurta prezentare a ilustrului nostru oaspete fără a vă da câteva date despre copiii săi: fiica, Guter, născută în 1938 la Bacău, este o reputată profesoară de iudaism la Universitatea din Geneva, iar fiul său, Avinoam Bezalel, născut la Bucureşti în 1945, este cunoscut medic, profesor de neurooftalmologie.

Şi acum, stimate domnule dr. Alexandru Şafran, vă rugăm să ne permiteţi să vă exprimăm din nou întreaga noastră stimă şi bucuria de a vă vedea astăzi în mijlocul nostru, în Templul nostru Coral.

Îmi permit să vă rog să luaţi cuvântul; toţi cei prezenţi sunt dornici să vă asculte.

■ La Templul Coral. DE LA STÂNGA LA DREAPTA: domnii Cristian Popişteanu, Radu Beligan, Raoul Şorban şi Eugen Preda

■ Acad. Nicolae Cajal rostindu-şi cuvântul

Cuvântul Marelui Rabin al Genevei, dr. Alexandru Şafran

Domnule preşedinte al Federaţiei Comunităţilor Evreieşti din România,
Domnule Prim-Rabin Neumann,
Excelenţe,
Iubiţii mei ascultători,

Acela care vede, care revede locul unde s-au produs minuni este invitat, mai bine zis este îndatorat, să se reculeagă în pietate, în amintirea acestor minuni şi în considerarea şi judecarea lor, dar mai ales în exprimarea recunoştinţei către Acela care este dătătorul vieţii noastre, Dumnezeul lui Israel şi al umanităţii întregi. Reculegerea în care mă găsesc în acest ceas este adâncă, deosebit de adâncă. Atunci când domnul preşedinte al F.C.E.R. a binevoit, acum câteva clipe, să mă conducă din nou în acest lăcaş sfânt, am retrăit momentul când predecesorul său, dr. Filderman, la 3 martie 1940, m-a introdus aici, în acest sanctuar, ca să preiau conducerea religioasă a unei mândre şi glorioase populaţii evreieşti, în ţara românească, şi, din aceeaşi zi, îi revăd parcă şi acum, aici, pe reprezentanţii acestui mare iudaism, veniţi din toate provinciile ţării ca să participe la instaurarea unui nou capitol în istoria iudaismului român. Reaud încă accentele dătătoare de nădejde care răsunau aici. Negurile se anunţau, timpurile erau grele şi totuşi nu pierdeam nădejdea noastră, credinţa noastră îndărătnică în Dumnezeul nostru, ale cărui fapte nu suntem în măsură noi, trecători pe acest pământ, să le înţelegem, dar pe care le primim cu smerenie şi cu privire la care păstrăm nu numai credinţa, dar şi convingerea noastră că, în cele din urmă, când omenirea va ajunge la limanul izbăvirii sale, vom înţelege, ni se va explica de ce acest vălmăşag, această vâltoare ne-a cuprins şi a cerut acestui frumos şi bogat iudaism român să cunoască sfâşierea din trupul său şi mai ales din inima sa a unei bune părţi din comunitatea noastră. Dar revăd în acest moment şi ziua în care am fost smuls cu brutalitate din acest loc sfânt şi sfinţit prin ruga noastră, prin cuvintele noastre de îmbărbătare, de mângâiere, de dragoste pentru obştea noastră. Din acest loc sfânt şi sfinţit revăd chipurile evreilor noştri de multe ori mărturisind deznădejdea lor; resimt şi acum căldura lacrimilor lor; ca un evreu credincios, îi văd şi simt că sufletele lor umplu acest spaţiu sfânt al sanctuarului principal al iudaismului român. Da, scumpe suflete sfinte, vă revăd, vă resimt, sunteţi aici, sunteţi încă aici. Şi aceste suflete rămân înscrise nu în aceşti pereţi, dar în ceea ce e mai sfânt, mai spiritual, mai inefabil, mai etern în lăcaşul acesta. Sufletele lor planează aici. Suflete scumpe, suflete dragi, vă cer, răspundeţi, sunteţi aici cu noi! Generaţii s-au perindat, clipe de bucurie, clipe de jale, dar suma acestor clipe trăite în Templul Coral constituie mărturia de nezdruncinat a credinţei noastre evreieşti în Tora şi în Mitzvot. Şi totuşi, s-au produs minuni. Obidiţi, prigoniţi, schingiuiţi, jefuiţi, umiliţi, evreii au făcut, totuşi, să trăiască comunitatea evreiască din România, printr-o minune de neînţeles. Domnul preşedinte acad. prof. dr. Cajal a reamintit - pe drept cuvânt - eforturile făcute de conducătorii comunităţii în această perioadă. Da, au fost eforturi supraomeneşti şi puteţi să le consideraţi - cu toată umilinţa noastră - eforturi eroice. Dar ele nu înseamnă nimic faţă de minunea care s-a produs. După toate masacrele, a rămas în viaţă aproape întreaga populaţie evreiască din Vechiul Regat şi din Transilvania de Sud. După Şoa, în timpul căruia acest continent a fost răscolit în durere, comunitatea evreiască a fost, o ştiţi, fraţii mei evrei şi surorile mele evreice, cea mai însemnată comunitate rămasă în viaţă. După toate aceste crunte încercări, este minunea! Viaţa noastră evreiască este pătrunsă şi călăuzită de enigma minunii de neprevăzut. Am sărbătorit acum zece zile Purim-ul şi voi ştiţi, scumpii mei fraţi evrei şi surorile mele evreice, ce înseamnă Purim. Sunt acele licăriri, zvâcniri, de multe ori nejustificate, de bucurie care ţâşnesc din conştiinţa noastră însângerată, dar încredinţată că minunea de Purim poate încă să se reînnoiască. Şi e interesant că înţelepţii noştri caracterizează această minune săvârşită în timpul prigonirii străbunilor noştri în împărăţia Persiei, ca şi cum ar fi „ultima minune" din istoria noastră. Dar e o minune că suntem aici, că vorbim, că după o jumătate de veac pot să stau în faţa dumneavoastră şi să vă vorbesc, că sunt în măsură să reînnoiesc, să frăgezesc cuvântul meu din acest lăcaş, în prezenţa, cum am spus, a sufletelor noastre scumpe de kedoşim şi în prezenţa voastră. Atunci de ce înţelepţii noştri consideră minunea de Purim ca o ultimă minune? Iată de ce. Minunea de Purim ne priveşte îndeosebi pe noi, evreii români. Cunoaşteţi peripeţiile care sunt prezentate în „Meghilat Ester", a cărei lectură aţi auzit-o acum câteva zile. „Meghilat Ester" ne învaţă că sunt situaţii în care nu suntem în stare să ne dăm seama că minunile sunt pregătite, că ele se împletesc, nu numai în mod misterios, dar împotriva judecăţii omeneşti. Aceasta e minunea noastră, a evreilor români. Nu suntem mai merituoşi decât evreii din Polonia, din Ungaria şi din atâtea alte ţări. Da, este o enigmă, un mister, un secret pe care încă nu suntem în măsură să-l descifrăm. Şi vă

Continuare în pag. 8

VIZITA MARELUI RABIN AL GENEVEI, DR. ALEXANDRU ŞAFRAN

Urmare din pag. 7

vorbeşte acela care a trăit în toiul, în inima acestor vremuri de urgie. Atunci de ce minunea de Purim e ultima? Pentru că ne rugăm lui Dumnezeu ca minunile existenţei noastre să ni se înfăţişeze în mod limpede. Iată de ce, plecând de la Purim şi îndreptându-ne spre Pesah, noi vedem deschiderea luminoasă a minunilor despre care ne putem da seama, în toată limpezimea, că sunt minuni.

Scumpii mei ascultători,

Am ascultat acum un ceas, cu mult interes şi recunoştinţă, expunerea ilustrului preşedinte al Federaţiei Comunităţilor Evreieşti, profesorul Cajal. Mi s-a arătat care este situaţia actuală a obştii evreieşti, care sunt perspectivele acestei obşti şi am reţinut, domnule preşedinte, nu o coincidenţă, o Providenţă: dumneavoastră aţi folosit acest termen - **minune** - şi în ceea ce priveşte viitorul, nu doar trecutul comunităţii evreieşti din România. Judecata omenească, raţională, este prea limitată pentru ca să ne poată prezenta o perspectivă nu în lumina statisticii, ci în lumina a ceea ce noi numim minunea şi în ce priveşte viitorul. Atunci când am fost introdus aici, la 3 martie 1940, comunitatea evreiască din România era mare, bogată, mândră de realizările sale: sute de şcoli, zeci de ieşivot, zeci de ziare evreieşti, echipe de oameni de ştiinţă, legiuni de oameni creatori în domeniul economiei. **Şi să repetăm ca să se audă că aceste realizări au fost folositoare ţării în care trăim.** Azi, comunitatea evreiască din România e restrânsă la un număr mic, dar este mică doar cantitativ. Am spus acum câteva luni, într-o adunare a scumpilor noştri coreligionari evrei români în Israel: istoria ne învaţă că nu cantitatea, nu numărul decide soarta noastră. Suntem, de la naşterea noastră ca popor şi ca mucenic între popoare, un popor mic ca număr. Dar ce a adus el umanităţii! Decimat, umilit, contestat, fără pic de gratitudine, câte a adus el lumii! Spuneam atunci, la Tel-Aviv, că micul număr de evrei din România, din comunitatea evreiască de azi, nu trebuie să ne descurajeze, căci noi suntem poporul, comunitatea nu a cantităţii, ci a calităţii. Încrederea voastră în viitor, totdeauna, în orice condiţii statistice sau aşa-zis realiste, trebuie s-o păstraţi în toată puritatea ei.

Ca Rabin, vă invit acum, când vă pregătiţi pentru celebrarea acelei mese unice în istoria culturii omeneşti - Sederul -, să vă reamintiţi, fraţii mei şi surorile mele, că ceea ce constituie frumuseţea, dar şi grandoarea şi temeinicia sărbătorii de Pesah e credinţa noastră că noi rezistăm, subzistăm atâta timp cât rămânem păzitorii sacerdotali ai căminului nostru familial. Sederul întreg îşi are originea în acest semnificativ adevăr: Dumnezeu a salvat casa noastră, adică familia noastră. De aceea, la el participă activ copiii noştri, ei ne interpelează, chiar cei care la un moment dat nu înţeleg - sau părinţii lor nu i-au făcut să înţeleagă - toată măreţia Sederului de Pesah. Veţi lua Hagada în mână şi mai ales în sufletul vostru şi veţi constata că noi, părinţii noştri datorăm totul copiilor noştri, cărora, cu vrerea Creatorului, le dăm naştere, nu doar pentru a exista biologic, ci pentru a continua menirea noastră de evrei. De aceea, ca Şef-Rabin al acestei ţări în epoca cea mai cruntă a istoriei iudaismului român, vă invit, vă poruncesc să vă ocupaţi cu iubire evreiască de copiii voştri! Iubirea părinţilor evrei faţă de copii e unică în lume. Suferinţa noastră ne-a făcut să clădim totul în fiinţa copiilor noştri. Dar această iubire trebuie să fie inteligentă, devotată nu numai interesului material sau fizic al copilului nostru, ci să fie consacrată viitorului evreiesc al copilului.

În decursul acestor decenii care s-au abătut asupra noastră, ne-am dat seama că ceea ce oferă asimilarea este o amarnică iluzie. Când vine momentul să ne descopere ca evrei, acest moment este deosebit de aprig pentru evreii care nu-şi cunosc evreismul lor. Părinţii evrei devotaţi copiilor trebuie să facă astfel, încât copiii lor să rămână ai lor, să le dea suflu de viaţă evreiască, deoarece copiii de evrei, în toate condiţiile istorice, vor avea totdeauna, să nădăjduim în bine, de înfruntat situaţia lor evreiască. Evreii nu se pot ascunde, cei care vor să-i găsească descoperă fondul fiinţei lor evreieşti.

În acest ceas atât de însemnat pentru mine, în care am păşit cu smerenie, cu strângere de inimă către acest loc, vă aduc, în numele Torei noastre, nu doar invitaţia, ci, repet, porunca: dovediţi iubirea voastră faţă de copiii voştri, cu uneltele evreieşti, astfel încât la Sederul acestui an şi la cele viitoare să descoperiţi continuarea fiinţei noastre în fiinţa copiilor voştri. În faţa acestui scump amvon, cum să închei altfel decât cu binecuvântarea mea? Când terminam predicile mele aici, la Templul Coral, în Sinagoga Mare, în Sinagoga Malbim şi în atâtea alte locuri, la sfârşitul cuvintelor mele izvorâte din inima mea, din izvorul curat al Torei noastre, aici, în faţa scumpilor mei credincioşi, ei aşteptau cu nesaţ, cu sete această binecuvântare, în care găseau nădejde, dorinţă de a trăi - şi de a trăi ca evrei. Această binecuvântare v-o aduc vouă tuturor, copiilor voştri, minunea minunilor, la jumătatea de veac după ce am stat aici, în faţa voastră, în faţa generaţiilor ce s-au perindat. Vă aduc binecuvântarea ca Dumnezeu să vă ocrotească, ca Dumnezeu şi înţelepciunea oamenilor să acorde tihna necesară, respectul cuvenit unei comunităţi atât de încercate cum este comunitatea noastră evreiască din România. Primiţi această binecuvântare, păstraţi-o în inimile voastre! E un ceas mare pe care-l trăim, ceasul minunii.

Amin!

DIN VIAŢA MINORITĂŢILOR NAŢIONALE

CINCI ANI DE LA REACTIVAREA UNIUNII POLONEZILOR DIN ROMÂNIA

La Ambasada Poloniei din Bucureşti, a avut loc o recepţie prilejuită de împlinirea a cinci ani de la reactivarea Uniunii Polonezilor din România „Dom Polski".

Au participat membri ai corpului diplomatic acreditaţi la Bucureşti, reprezentanţi ai Asociaţiei sus-amintite, ai altor organizaţii ale minorităţilor naţionale din România, ziarişti. A fost, de asemenea, prezent dl Ivan Trutzer, secretar executiv al Consiliului pentru Minorităţile Naţionale din România.

Din partea F.C.E.R., a fost prezent dl acad. Nicolae Cajal, preşedintele acesteia, cu soţia.

Atât dl dr. Iohan-Peter Babiaş, deputat în Parlamentul României, reprezentant al grupului minorităţilor, altele decât cea maghiară, preşedintele Uniunii Polonezilor din România, cât şi dl ec. Bogdan Polipciuc, preşedintele filialei Bucureşti a U.P.R., au relevat importanţa dezvoltării în rândul tineretului, mai ales, a conştiinţei identităţii naţionale, subliniind că învăţarea limbii materne în şcoli şi apariţia regulată a revistei „Polonus" converg ambele în direcţia educării tinerei generaţii în spiritul cunoaşterii rădăcinilor etnice proprii, în contextul unei convieţuiri armonioase cu poporul român şi cu celelalte etnii ce locuiesc pe pământul României.

400 DE ANI DE EXISTENŢĂ A ALBANEZILOR ÎN ROMÂNIA

De curând, a avut loc, la Centrul Internaţional de Presă din Bucureşti, o conferinţă de presă prilejuită de împlinirea a 400 de ani de atestare documentară a existenţei comunităţii albaneze pe teritoriul României, manifestare organizată de Uniunea Culturală a Albanezilor din România.

Au fost de faţă dl Walter Ibraimi, consul al Ambasadei Albaniei la Bucureşti.

Cuvântul de deschidere a fost rostit de dl Ionuţ Rauş, din partea Asociaţiei Române a Editorilor de Presă, gazda întrunirii. Cunoscutul istoric român de origine albaneză, dl Gelcu Maksutovici, preşedintele Uniunii Culturale a Albanezilor din România, a făcut un erudit expozeu privind principalele momente ale existenţei albanezilor pe teritoriul patriei noastre comune, începând din momentul ctitoririi acestei comunităţi de către Mihai Viteazul până în prezent, cu referiri la contribuţia albanezilor pe câmpul de luptă, ca şi în viaţa culturală, ştiinţifică, socială. Un alt semn aniversar, menţionat de dl Maksutovici, sub care s-a desfăşurat adunarea, a fost marcarea a cinci ani de la reînfiinţarea Uniunii Culturale a Albanezilor din România, asociaţie reunindu-i pe toţi etnicii albanezi de pe meleagurile noastre, indiferent de confesiune religioasă, sub patronajul căreia este editată revista „Albanezul".

Dl consul Walter Ibraimi a prezentat date demografice privind populaţia albaneză dinăuntrul şi din afara hotarelor Republicii Albania, despre aderarea acestei ţări la Convenţia-cadru privind drepturile minorităţilor, adoptată de O.S.C.E., despre Asociaţia de Prietenie Albania-România, despre bunele raporturi existente între cele două ţări. Domnul Maksutovici a răspuns apoi întrebărilor puse de ziarişti.

Manifestarea s-a încheiat prin depunerea de coroane de flori la statuia lui Mihai Viteazul din Piaţa Universităţii, în semn de recunoştinţă pentru gestul de ospitalitate şi protecţie al domnitorului faţă de albanezii care au emigrat la nord de Dunăre, pentru a scăpa de dominaţia Imperiului otoman şi de islamizare forţată.

ERATĂ

În articolul „Emotivitatea mate-maticianului", semnat de Marcel Marcian, publicat în revista noastră, nr. 800, în pag. a 8-a, s-a omis un pasaj, în coloana a 3-a, rândul al 8-lea de jos. După „Avea cinci ani...", se va citi în continuare: „I-am întrebat cât fac şase şi cu cinci... a apăsat cu degetul pe frunte de şase ori, pe urmă, în continuare, de cinci, după care a numărat împunsăturile. Fac 11. I-am văzut atunci fruntea-firmament!".

ÎN MEMORIA CELOR DISPĂRUŢI ÎN CATASTROFA AVIATICĂ

Cutremurată şi îndurerată, populaţia evreiască îşi alătură lacrimile celor care, la rândul lor, îi plâng pe dispăruţi. Duminică 2 aprilie a.c., la Templul Coral din Bucureşti, a avut loc un serviciu divin pentru pomenirea victimelor catastrofei aviatice de la Baloteşti din 31 martie a.c. S-au transmis condoleanţe familiilor celor ce şi-au pierdut viaţa în tragicul accident. Ceremonia s-a constituit într-o manifestare a solidarităţii evreieşti cu toţi cei aflaţi în nenorocire. Fie binecuvântată memoria tuturor celor dispăruţi în cumplita împrejurare!

Scrisori de la cititori

Onorată Redacţie,

Ca vechi abonat al R.C.M. am citit cu mult interes evocările legate de comemorarea martiriului populaţiei evreieşti din România.

Ca martor supraviţuitor al ghetoului din Cernăuţi, îmi amintesc în amănunţime desfăşurarea evenimentelor.

Se cunosc şi s-au publicat la timpul său multe despre eforturile depuse atunci şi atitudinea curajoasă a primarului municipiului, dr. Traian Popovici, pentru oprirea temporară a deportărilor în Transnistria şi salvarea astfel a 20 000 de evrei, cât şi despre recunoaşterea acestor merite de către Institutul „Yad Vashem" din Ierusalim prin atribuirea titlului de „Drept al Popoarelor".

Spre cinstea populaţiei autohtone bucovinene, foarte mulţi au fost pe atunci de acord cu această atitudine, mărturisind-o mai mult sau mai puţin făţiş, în contacte personale cu populaţia evreiască. Aş adăuga că un efect deosebit pentru salvarea noastră a avut şi o acţiune a conducerii C.F.R.-ului de atunci, determinând crearea unui răgaz pentru oprirea temporară a deportărilor.

Tatăl meu, Iacob Hilsenrad, a fost timp de decenii în relaţii de prietenie şi colaborare cu familia Popovici, având atât înainte de război, cât şi în perioada de prigoană numeroase contacte personale, fiind ajutat în mai multe situaţii atât de dl dr. Traian Popovici, cât şi de dl dr. Dori Popovici, de altfel şi de alţi cetăţeni de frunte ai oraşului.

Cu deosebită stimă,
A. HILSENRAD

Bătrânul (zihrono livraha) a fost ofiţer activ în armata română. Nu era un om prea religios, în accepţia modernă a cuvântului; era „un evreu nepracticant". Nici profesia nu-l prea recomanda pentru practicarea activă şi, poate, nici vocaţia. Bătrânul provenea dintr-o familie de evrei din Moldova, cunoştea rugăciunile şi ritualul, dar ţinea o singură sărbătoare în sinagogă - Iom Kipur.

În anul 1937, avea garnizoana la Silistra, capitala de atunci a judeţului Durostor, în care fusese mutat din vară şi unde îşi adusese şi familia. Oraş mic, cu o populaţie eterogenă şi o comunitate de evrei sefarzi de circa 50 de familii.

Sărbătorile de iarnă se apropiau. S-a interesat unde este sinagoga. În ziua de Iom Kipur, „s-a prezentat" la mica sinagogă din Silistra, plină de evrei în rugăciune, aşezându-se în ultimele rânduri, în uniformă militară, cu chipiul pe cap. În sinagogă s-a simţit o rumoare, dar rugăciunea continua.

- A intrat un ofiţer! - s-au auzit şoapte.

- O să se întâmple ceva, tocmai în ziua de Iom Kipur.

Şoaptele nu conteneau. Ce o să se întâmple? În primele rânduri ale epitropilor comunităţii, s-a luat o hotărâre: şamasul (ceaţul sinagogii) să vadă ce e cu ofiţerul. Cu sufletul la gură, acesta s-a apropiat de ofiţer.

- Să trăiţi, domnule căpitan! Aici este o casă de rugăciune a evreilor. La noi e azi cea mai mare sărbătoare, pentru iertarea păcatelor faţă de Dumnezeu şi faţă de oameni şi pentru pomenirea morţilor.

- Ştiu, pentru că şi eu sunt evreu!

- Dumneavoastră sunteţi evreu?

Fără să aştepte răspunsul, alergând, şamasul a dus în primele rânduri mesajul.

- Domnul căpitan este evreu!

- Invită-l pe domnul căpitan în faţă şi să-l chemăm şi la Tora. Ne-am speriat degeaba.

Ing. MIRCEA ISALY GOLDENBERG
Galaţi

ÎN NUMĂRUL VIITOR:

- **ION BANU - un căutător de filozofie în textele profeţilor biblici. (HARRY KULLER)**
- **TUDOR VIANU - umanistul dublei afilieri. (HENRI ZALIS)**
- **TUDOR VIANU - un Goethe al culturii româneşti. (CONSTANTIN CRIŞAN)**

Unul nedreptățit...

Revista „ZIG-ZAG" a publicat, în luna februarie 1995, un articol despre fenomenul Auschwitz, articol care l-a nemulțumit pe dl Radu F. Alexandru, întrucât nu se preciza nicăieri că victimele nazismului au fost, îndeosebi, evrei. Domnia Sa a trimis revistei sus-amintite un protest în care cerea să se facă dorita şi necesara precizare. Până în prezent n-a apărut nimic, drept care, la solicitarea sa, publicăm noi acest „drept la replică" nedreptățit prin ignorare.

DREPTUL LA REPLICĂ

Dlui MARIAN PETCU,
Redactor-Şef, revista „ZIG-ZAG"

Vă scriu sub impresia lecturii articolului **„Am dormit o noapte la Auschwitz"**, *apărut în revista pe care, cu onoare o conduceți, nr. 5(244), februarie 1995, sub semnătura dlui* **Cornel George Popa**.

Prima senzație poate fi rezumată într-un singur cuvânt: remarcabil! Într-o (mult prea lungă) perioadă în care o mulțime de veleitari s-au autointitulat peste noapte „ziarişti", „reporteri-speciali" etc., dovedind invariabil o flagrantă incompatibilitate cu profesia pe care o slujesc, prestația dlui Popa este dintre cele mai convingătoare. Faptul mi se pare cu atât mai îmbucurător cu cât este, desigur, vorba de un om tânăr (o mulțime de amănunte din articol „trădează" vârsta de invidiat a autorului) a cărui evoluție merită urmărită cu tot interesul.

Cea de-a doua senzație pe care simt nevoia să vi-o împărtăşesc poate, şi ea, fi exprimată tot într-un singur cuvânt: stupoare! Citesc o pagină întreagă despre Auschwitz şi aflu că „pentru milioane de **oameni** *a fost iadul viu al secolului XX", că e „locul unde au murit, ieşind pe coşul crematoriilor, câteva milioane de* **oameni**", *că sutele de mii de perechi de ochelari, de poşete, de proteze auditive, de jucării (un milion şi jumătate de copii ucişi!!), de bastoane au aparținut, fiecare dintre ele, „unui* **om** *viu, al cărui spirit probabil că încă mai bântuie prin zonă"... Ce eroare! Ce regretabilă eroare! Care „***oameni***"? Cine au fost „***oamenii***" ale căror vieți au fost atât de bestial curmate în lunga noapte de coşmar, cunoscută sub numele de* **Holocaust**? *Dar se ştie foarte bine, sau ar trebui să se ştie, că ei erau* **evrei** *(90% dintre cei 1,9 milioane ucişi la Auschwitz). Că nu erau priviți decât ca o întruchipare a răului pe pământ, ca o perpetuă amenințare a omenirii - căreia, conform legilor rasiale, nu-i (mai) aparțineau! - şi că singurul tratament care se hotărâse că merită era exterminarea lor. Asta a însemnat Auschwitz-ul: „capitala imperiului morții", asta a însemnat Holocaustul. Recitesc articolul din ziarul dv. şi încerc să înțeleg. Nu-mi vine în minte decât o singură explicație: un om tânăr, de o indiscutabilă bună-credință, cu o cunoaştere mai sumară a faptelor (aşa are sens şi revolta din candida întrebare: „Auschwitz-ul nu-i un orăşel din Germania?"), care încearcă un gest solitar de „reparație istorică" față de milioanele de* **evrei** *ucişi la Auschwitz, ca şi în toate celelalte lagăre de exterminare. El îi „reabilitează" şi le recunoaşte, post-mortem, apartenența la rasa umană, calitatea de* **oameni**. *Demersul, în sine, pare demn de toată stima. Dar dacă nu ducem gândul până la capăt şi nu spunem că aceşti* **oameni** *au fost ucişi numai şi numai pentru că erau* **evrei**, *dacă nu avem forța să afirmăm cu voce tare un lucru pe care rațiunea noastră cu greu îl acceptă (dar pe care istoria, vai! nu poate să nu şi-l asume) şi anume că nu „omenirea", în totalitatea ei, a fost condamnată la neantizare, ci doar poporul evreu, comitem, chiar fără voia noastră, un grav atentat împotriva suferinței şi memoriei celor numiți azi, simplu,* **martiri**. *Problema, infinit mai amplă, nu poate fi, evident, dezvoltată în cuprinsul acestor rânduri care, atenție!, nu-şi propun să confere cuiva monopolul suferinței şi nu uită nici o clipă infinitul calvar al tuturor celor pe care un destin potrivnic i-a făcut să trăiască experiența cumplită a lagărelor naziste. Pentru a aduce, însă, un element în plus celor dornici să mediteze asupra problemei, notez un citat dintr-o carte de referință,* **Sartre**: *„Réflexions sur la question juive"*: „Il n'y a pas tant de différence entre l'antisémite et le démocrate. Celui-là veut le détruire comme homme pour ne laisser subsister en lui que le Juif, le paria, l'intouchable; celui-ci veut le détruire comme Juif pour ne conserver en lui que l'homme, le sujet abstrait et universel des droits de l'homme et du citoyen"[1]. *De aici, cu siguranță, poate începe o discuție serioasă. Poate, cândva, lansată chiar de revista „Zig-Zag".*

Primiți până atunci, vă rog, expresia deplinei mele considerații.

RADU F. ALEXANDRU

P.S. În discuția avută cu dl Marian Petcu, domnia sa a încercat să mă convingă că articolul în discuție a fost scris cu cele mai bune intenții. L-am asigurat că nu mă îndoiesc de asta, dar că mi se par absolut necesare câteva precizări, consemnate în paginile pe care le-am trimis redacției. Dl Petcu mi-a promis că le va publica, lucru reglementat, de altfel, şi de clasicul „drept la replică".

Spre surpriza şi regretul meu, dl Marian Petcu nu şi-a onorat promisiunea. În acest caz, îmi vine mai greu să cred în buna-credință cu care revista ZIG-ZAG a publicat pagina despre Auschwitz.

R.F.A.

[1] **Jean Paul Sartre**: *„Reflecții asupra chestiunii evreieşti"*: „Antisemitul nu este chiar atât de diferit de democrat. Primul vrea să distrugă omul, pentru a nu lăsa să existe decât evreul, paria; celălalt vrea să distrugă evreul, pentru a nu păstra din el decât omul, ca subiect abstract şi universal al drepturilor omului şi cetățeanului".

... şi unul respectat

În ziarul ieşean „Evenimentul" a apărut un interviu cu dl Gh. Buzatu, care cuprinde afirmații eronate şi jignitoare cu privire la evrei. Indignată, pe bună dreptate, Comunitatea Evreilor din Iaşi a protestat într-un „drept la replică" publicat prompt de ziarul respectiv. Redăm mai jos acest răspuns pentru a-i informa şi pe cititorii noştri asupra unor manifestări antisemite şi atitudinii luate.

În zilele de 26 ianuarie şi 2 februarie a.c., ziarul ieşean „Evenimentul" a publicat interviul luat dlui dr.Gheorghe Buzatu, istoric, cercetător în cadrul Centrului de istorie al Filialei Iaşi a Academiei Române.

Deoarece în cuprinsul interviului se fac unele afirmații care vin flagrant în contradicție cu adevărul istoric demonstrat prin documente şi, inerent, provoacă sentimente de ură rasială, îndeosebi în rândul tinerilor, întinând prin aceasta memoria victimelor, la solicitarea membrilor Comunității Evreieşti din Iaşi şi în baza dreptului la replică, vă trimitem pentru publicare în coloanele ziarului dvs. textul de mai jos, cu convingerea că veți înțelege mâhnirea şi neliniştea noastră.

În interviurile acordate cotidianului „Evenimentul" din 26 ianuarie şi 2 februarie 1995 de către dl dr.Gheorghe Buzatu, istoric, conducător al „Centrului de istorie şi civilizație europeană" al Filialei Iaşi a Academiei Române, domnia sa citează între cele mai mari pericole ce planează acum asupra României, alături de imperialismul rus şi revizionismul maghiar, propaganda evreiască. Dezvoltă în continuare numai acest ultim aspect, prilej pentru a transfera asupra etniei noastre toate nenorocirile țării din ultima jumătate de secol. Toți foştii conducători comunişti devin, sub pana sa, evrei. Alături de Ana Pauker - menționată de mai multe ori pe parcursul interviului - ca şi cum ar fi fost în conducerea P.C.R. până la 22 decembrie '89 (se ştie că în 1952 a fost demisă din orice funcții de conducere), Vasile Luca, Alexandru Moghioroş, Teohari Georgescu devin şi ei evrei, deşi nu au avut nimic comun cu etnia noastră.

Dar acestea nu sunt singurele şi cele mai importante inexactități. În privința cifrei celor morți în pogromul de la Iaşi, iunie 1941, dl Gheorghe Buzatu revine la 500 iudeo-comunişti, cifră indicată de autoritățile vinovate de neluarea măsurilor ce se impuneau pentru stoparea masacrului. Citează totuşi cartea dlor Aurel Karețki şi M. Covaci - „Zile însângerate la Iaşi, 1941" - deşi, datorită cenzurii existente la data apariției în 1979, impuneau limite adevărului, - menționează totuşi 3 233 victime. Această cifră, departe de cea reală, rezultă din datele înscrise în pag.103-105 în baza documentelor aflate în arhivele M.Ap.N., M.I., Prefectura Jud.Iaşi (indicate în subsolul paginilor).

Repetă, culpabilizând întreaga etnie, că, la plecarea trupelor române din Basarabia, evreii au agresat şi ofensat armata română. Sunt cunoscutele calomnii, a căror netemeinicie a fost demonstrată de istoricul român Mihai Pelin în lucrarea „Legendă şi adevăr", Editura „Edart", 1994. Aceleaşi calomnii, reluate acum de dl dr. Gh. Buzatu, au servit de altfel şi ca bază propagandistică în declanşarea pogromului de la Dorohoi.

Mişcarea legionară, de la constituire şi în scurta perioadă a guvernării, a adus populației evreieşti din România, şi nu numai ei, moarte şi durere. Din acelaşi volum „Zile însângerate la Iaşi, 1941", cităm cu referire la pogromul din Iaşi: „De-altminteri, elementele legionare nu numai că au aprobat, dar au participat nemijlocit la monstruozitățile care au îngrozit întreaga populație a oraşului culturii şi democrației..." (ibidem, pag. 56), iar în pagina următoare: „...numărul mare de arestați (evrei), în ciuda lipsei unor dovezi materiale de necontestat, au fost folosiți pentru a acuza populația evreiască".

Guvernele legionaro-antonescian şi apoi cel antonescian au lipsit pe evrei de drepturile cetățeneşti, i-au supus la numeroase chinuri şi umilinți, la un greu tribut de sânge. Ar dori dl dr.Gheorghe Buzatu să fie uitate victimele acelei perioade?

Cinismul în discutarea cifrei morților în Holocaust - 5 sau 6 milioane - aşa cum face domnia-sa, nu a mai fost egalat în presa ultimilor ani. În definitiv, un milion de morți nevinovați în plus sau în minus are vreo importanță?

Obştea evreiască ieşeană are un trecut multisecular, iar contribuția ei în domeniul comercial, industrial, bancar, al meseriilor, ca şi în dezvoltarea ştiinței, învățământului şi culturii, în lupta pentru o societate democratică, este binecunoscută.

Marcată pe veci de pogromul din iunie 1941, populația evreiască ieşeană este foarte sensibilă la tot ceea ce aminteşte de vocabularul din „Porunca vremii".

Fără a fi adepții unei îngrădiri a libertății presei, considerăm că instigarea la ură rasială şi etnică, interzisă şi prin Constituția țării noastre, degradează ființa umană şi cu atât mai mult pe cei care, deşi intelectuali, o răspândesc în mod direct sau insinuant.

Răspunderea asupra cuvântului scris, întărit de girul unui istoric, este deosebită, iar impactul ce-l poate provoca în rândul anumitor lectori nu poate fi ignorat sau subestimat.

COMUNITATEA EVREILOR IAŞI

DECESE

În cimitirele Comunității Evreilor din Bucureşti au fost înhumați, în luna ianuarie 1995, următorii:

Manasse Ivonne (81 de ani), str. Mihai Eminescu nr. 81; Weiner Sonia (67), str. Theodor Pallady nr. 3; Spaier Estera (87), Bd. Dinicu Golescu nr. 35; Finchelstein Pascal (91), Bd. 1 Mai nr. 339; Grunberg Ludwig (61), Bd. Ferdinand nr. 24; Bortman Janeta (78), Aleea Compozitorilor nr. 2; Lazăr Carolina (87), Calea Victoriei nr. 31; Schwartz Margareta (93), str. Plantelor nr. 18; Goldstein Alice (83), str. Doamna Ghica nr. 8; Finckel Matilda (85), Neumann Clara (89), Acel Adolf (94), Cămin „Amalia şi Şef-Rabin dr. Moses Rosen"; Gutman Pesea (94), Piața Rosetti nr. 3; Moscovici Solomon (90), str. Stelea Spătaru nr. 17; Abramovici Leon (68), Cal. Moşilor nr. 189; Vascoboinic Bernard (92), str. Pompiliu Manoliu nr. 13; Gluzman Frima (91), Vargaeş Clara (86), Cămin „Martin Băluş"; Dobref Alice (92), str. Ionescu Gion nr. 5; Sufaru Fanea (87), str. Maria Rosetti nr. 36; Baranga Gilberte (83), str. Batişte nr. 5.

În cimitirele Comunității Evreilor din Bucureşti au fost înhumați, în luna februarie 1995, următorii:

Glangher Moise (72 de ani), Cal. Dorobanți nr. 111; Ipcar Titi (65), str. C. F. Robescu nr. 21; Grumberg Isac (86), str. Fildeşului nr. 29; Moscovici Zaharia (86), str. Secuilor nr. 2; Rubinstein Paulina (87), str. Ciceu nr. 3; Epstein Pesa (80), str. Ştirbei Vodă nr. 2; Star Isidor (90), str. Bosieni nr. 9; Lotzcar Leon (95), str. Mărgeanului nr. 28; Trister Silvyan (68), str. Armeniş nr. 4; Perlman Moise (82), Intr. Armaşului nr. 3; Corbeanu Rebeca (84), Bilboreanu Paulina (76), Herşcovici Beti (78), Cămin „Amalia şi Şef-Rabin dr. Moses Rosen"; Schwartz Ştefan (84), str. Boiangiu nr. 10; Mane Hana Sofia (92), str. Cap. Luică nr. 4; Lotzcar Fedora (90), str. Mărgeanului nr. 28; Ionescu Mina (82), str. Poiana Florilor nr. 4; Katz Meier (78) Bd. Ferdinand nr. 47 bis; Hascal Adela (74), Bd. Ferdinand nr. 44; Miron Horia (73), str. Bordei nr. 1; Popper Lydia (79), str. Brezoianu nr. 47; Gross Denisa (81), str. Paleologu nr. 2; Faerstein Alexandru (68), str. Fundeni nr. 4; Leibovici Simion (76), str. N. Grigorescu nr. 2; Silberman Sandu (69), Şos. Iancului nr. 6; Rămureanu Etty (80), str. Poenaru Bordea nr. 16; Schechter Iacob (95), str. Stejarului nr. 211.

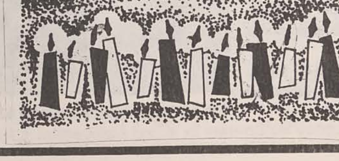

Conducerea şi colaboratorii Comunității Evreilor din Iaşi îşi amintesc cu multă durere de dispariția prea timpurie a consilierului, av. SELEANU IOSUB, survenită la 13 Iiar 5754 - 25 aprilie 1994. Capacitatea şi puterea sa de muncă au fost un permanent exemplu şi stimul în activitatea noastră, iar sfaturile sale, de un real ajutor. Îl vom regreta veşnic.

Îmi este dor şi tot îl mai aştept pe minunatul şi inegalabilul meu soț şi prieten, avocat SELEANU IOSUB (Lică), cel care, acum un an, la 25 aprilie, a plecat de lângă mine în lumea umbrelor. Fie ca amintirile, zâmbetul şi căldura sufletului său să mă ajute să pot străbate drumul cumplit de greu până voi fi din nou lângă el. Dormi în pace, dragul meu. Tony.

Ada, soție, Morghenştern Dora şi Iosif, nepoți, familia Blechner din Israel, rudele şi prietenii anunță, cu adâncă durere în suflet, încetarea din viață a scumpului lor BLECHNER LEON, din Vatra-Dornei. Nu-l vom uita niciodată.

La 9 Nisan (4 aprilie), se împlinesc 5 ani de la decesul părintelui nostru, EŞANU DAVID. Au trecut 30 de ani de când, la 12 Iiar (14 mai), s-a stins din viață mama noastră, EŞANU CHARLOTA (născută Barasch). Le păstrăm o vie amintire. Leon şi Martha Eşanu.

BAR - MITZVA

La 26 februarie a.c., a avut loc, la Templul Coral din Bucureşti, ceremonia de Bar-Mitzva (majorat religios) a tânărului israelian HAIM GOLDSTEIN (Haim ben Iehuda).

În prezența părinților, Hana şi Iehuda Goldstein, a unui numeros public, prim-cantorul Willy Harnik a oficiat un serviciu divin, iar hahamul Elliezer Glantz i-a dat binecuvântarea tânărului Haim Goldstein.

Proaspătul Bar-Mitzva a fost sărbătorit de cursanții de la Talmud Tora din Bucureşti, prin cântece adecvate momentului festiv.

Dl ing. Osy Lazăr, vicepreşedintele C.E.B., l-a felicitat pe tânărul care a ținut să marcheze în mijlocul obştii noastre împlinirea majoratului său religios, urându-i să fie un bun evreu, să-şi cinstească părinții care l-au educat în spiritul păstrării tradiției, al valorilor iudaice.

În încheiere, tânărul devenit Bar-Mitzva a mulțumit educatorilor, dascăli şi părinți, asumându-şi răspunderea de a transmite, la rându-i, prin toată activitatea sa viitoare, învățătura Torei.

MERIDIANE • העולם ומלואו • MERIDIANE

VILNA - Ierusalimul lituanian

A 9-a sesiune a „Zilelor culturii idiș" (Berlin, 1995) s-a constituit într-un eveniment cultural care a întrunit multe momente memorabile.

Începând din 1986, se desfășoară în fiecare an, sub motto-ul „dos lid iz geblibn" (cântecul a rămas), în Berlinul de est și acum, în cel reunit, în a treia decadă a lunii ianuarie, coincizând, nu din întâmplare, cu comemorarea eliberării Auschwitz-ului (27 ianuarie), „Zilele culturii idiș". În ultimii trei ani, acest eveniment a fost, pe rând, dedicat evreilor din țările est-europene (în care mai sunt puțini evrei). Astfel, manifestarea anuală amintită a fost dedicată evreilor din Polonia, celor din România și, în acest an, celor din Lituania, vechi centru cultural al cărui prestigiu justifică și titlul ediției '95.

Din fericire, și de astă dată am avut ocazia să asist la „Zilele culturii idiș", de la Berlin.

Totul se datorează unei foarte mici echipe de entuziaști, dintre care numai Jalda Rebling (fiica marii cântăreațe în limba idiș, Lin Jaldati, care a fost deportată din Olanda la Bergen-Belsen, împreună cu Anne Frank, dar care a avut norocul să se întoarcă) este evreică. Ceilalți oameni din generația de după război - poetul Jürgen Rennert, laureat al Premiului Heine în 1979, Andrej Jendrusch, poet, traducător și publicist, prof. Stefan Schreiner, grupul muzical „Aufwind", Karsten Troike ș.a. - au învățat idiș din proprie inițiativă. Ei colaborează de-a lungul anilor cu același entuziasm în pregătirea acestor programe, în ultima vreme sub auspiciile UNESCO și cu sprijinul financiar acordat cu larghețe de Comunitatea Evreilor și Primăria Berlin (Prenzlauerberg).

Aceste manifestări au loc de la început în „Theater Untern Dach" (Teatrul sub acoperiș), în două săli cochete și o galerie de artă, în prezența unui public format în special din tineri germani din întregul Berlin, dar și din alte orașe. Toți privesc cu o mare seriozitate acest eveniment, apreciat nu numai ca act cultural, valoros în sine, ci și ca o luare de poziție care să contracareze, cel puțin parțial, acțiunile penibile ale extremiștilor.

De fapt, programul din acest an a început odată cu deschiderea galeriei „Viața evreiască în Lituania", expoziție de fotografii și un film documentar aparținând lui Laurence Salzmann din S.U.A. (originar din România).

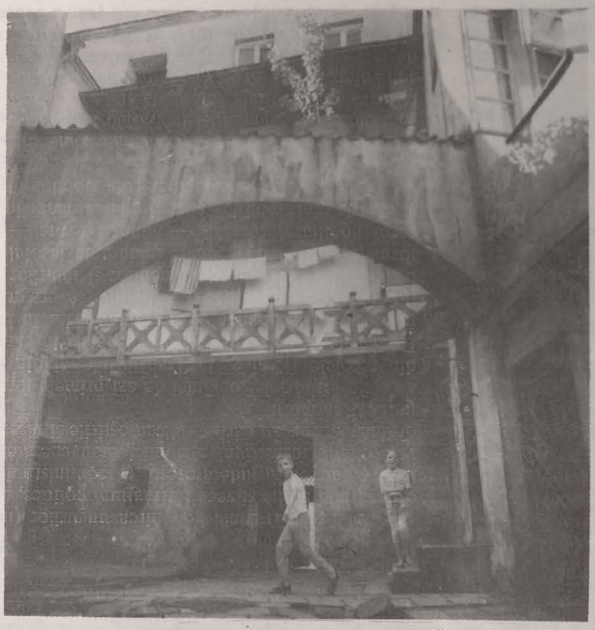

■ Vedere din cartierul evreiesc din Vilna

La deschiderea oficială a luat parte și decanul de vârstă al Parlamentului german, renumitul scriitor Stephan Heym, care și-a exprimat admirația față de perseverența acestui act de cultură și semnificația lui în Germania.

În aceeași seară, traducătoarea Karin Wolf, din Frankfurt pe Oder, a citit dintr-un manuscris recent descoperit, intitulat „Necunoscutul Janusz Korczak". A urmat un concert al vestitului grup nord-american „Kapelye", format din Adrienne Cooper (o voce de neuitat), Eric Berman (tubă), Ken Malz (clarinet, voce), Henry Sapoznik (banjo, voce) și Peter Sokolov (pian, voce).

Nu voi detalia întregul program al celor șase zile. Vreau numai să amintesc filmul „Dibuk", subtitrat în idiș și cele trei conferințe susținute de Zachary Baker (S.U.A.), Esfira Bromson (Lituania) și prof. Stefan Schreiner (Tübingen-Germania), dedicate celor 70 de ani de la înființarea Institutului de științe iudaice.

A fost, de asemenea, deosebit de interesantă conferința „Ascensiunea și decăderea «Ierusalimului lituanian»", a lui Gregorius Smoliokovas, recent stabilit definitiv în Israel.

Seara dedicată marelui poet Abraham Sutzkever și cea care l-a evocat pe Mark Razummy, cu poezii citite de traducătorul său, Jürgen Rennert, au fost reale prilejuri de desfătare artistică.

Concertele de muzică evreiască - susținute de Jakov Magid (Lituania), acompaniat la pian de Vladimir Terletsky (Rusia), programul „Numie" - vânzătorul de păsări, cântece și texte de Moise Kulbak, interpretat de Jalda Rebling, Andrej Jendrusch, Stefan Moas, Hans Werner Apel - toți din Berlin - și multe altele mi-au rămas vii în memorie.

Concertul final „Mitzvot Zechor" (Porunca „Să nu uiți"), susținut de grupul de klezmeri „Aufwind", Jalda Rebling, Karsten Troike, Mark Aizikovitsch ș.a., care a încununat întregul program, a ridicat în picioare un public entuziasmat.

Trebuie menționată și broșura „Vilna - Ierusalimul lituanian", apărută în condiții grafice deosebite, întocmită de Andrej Jendrusch, cuprinzând date istorice, prezentate de scriitori de limbă idiș din Lituania (traduceri în limba germană din Moișe Kulbak, Hirș Glick, Chaim Grade, Abraham Sutzkever), despre activitatea YIVO de la constituire până acum, despre artizanii din Vilna (text de Arno Lustiger), despre Max Weinreich (Ely Katz), cu fotografii expresive și multe altele.

Socotesc că astfel de manifestări culturale de calitate, cu privire la valorile idișului într-o Germanie unită, în care, din păcate, apar atâtea semnale extremiste, sunt deosebit de importante.

Dr. MIRJAM BERCOVICI

Raporturile dintre Israel și India

Astăzi, permeabilitatea Indiei față de Israel capătă dimensiuni neașteptate. Mult timp paralizate printr-o glaciațiune politică, raporturile indo-israeliene trec în ultimii ani printr-o eră de apropiere. Mai precis, în ianuarie 1992, s-au stabilit relații diplomatice între cele două țări. După 43 de ani de la recunoașterea Statului Evreu, această normalizare tardivă deschide exportatorilor israelieni accesul la cea mai mare piață a Asiei după China. Avantajele pentru economia Israelului sunt indiscutabile. Stabilirea legăturilor economice cu o piață de 900 de milioane de consumatori oferă exportatorilor de produse industriale și agricole o șansă de accelerare a dezvoltării lor.

India are de 150 de ori suprafața și de 167 de ori populația Israelului. În timp ce subsolul israelian este sărac în materii prime și resurse energetice, India posedă numeroase zăcăminte de cărbune, fier, cupru, zinc, mangan, bauxită, torium, mică etc.

Interesul Indiei pentru Israel se explică prin faptul că Israelul posedă o respectabilă concentrare de materie cenușie prin marele număr de specialiști și prin activitatea de cercetare desfășurată de aceștia. De asemenea, poziția strategică a Israelului poate servi intereselor economice ale Indiei. Produsul național brut pe locuitor în Israel este foarte ridicat și reprezintă de 40 de ori P.N.B. pe locuitor al Indiei. Transferurile de tehnologie oferă Indiei avantaje certe.

Începând din 1992, s-au stabilit între cele două țări o serie de acorduri comerciale, vamale, științifice, culturale și de educație. Au urmat cooperările agricole și industriale.

Printre ultimele contracte semnate se numără cele din domeniul agricol și al industriilor agroalimentare. Un mare interes se acordă tehnicilor israeliene de luptă împotriva deșertificării și de „irigare cu picătura"; din domeniul energetic în special privitor la centrale termice și folosirea energiei solare; din domeniul telecomunicațiilor; din domeniul turismului și transporturilor concretizat printr-un acord între „Air India" și „EL-AL", ca și pentru industria textilă. Schimburile comerciale indo-israeliene au crescut de la 142 de milioane de dolari în 1991 la 342 de milioane în 1993, volumul comerțului bilateral mărindu-se de 2,4 ori. Caracterul pozitiv al acestor schimburi constă în modificarea structurii lor. Dacă până în 1992 diamantele ocupau peste 80%, în anii 1992 și 1993 ele ocupă 57% din totalul produselor exportate, restul fiind produse chimice, minerale, agricole și textile.

În anul 1994, structura raporturilor comerciale s-a orientat către industria electronică, informatică, biotehnologie, telecomunicații etc.

Un element favorabil în relațiile economice, comerciale și politice dintre cele două state este faptul că nu există o barieră lingvistică, întrucât atât în India, cât și în Israel, limba engleză este folosită uzual pentru comunicare.

MERITE față de landul Viena

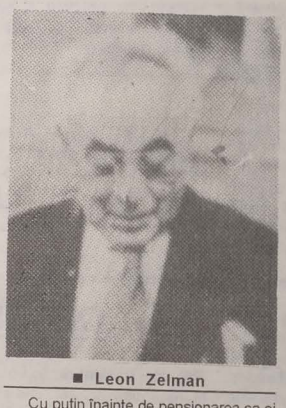

■ Leon Zelman

Cu puțin înainte de pensionarea sa și în prezența a numeroase personalități proeminente din viața politică, primarul dr. Helmut Zilk i-a înmânat dr.-ului Leon Zelman Medalia de aur pentru merite deosebite față de landul Viena. În cuvântul său, Zilk a subliniat că această distincție trebuie privită într-un context istoric mai amplu. Ea ar simboliza „convietuirea de acum încolo nestingherită a evreilor cu neevreii" în orașul în care o rodnică simbioză a fost distrusă într-un mod înfiorător. Zilk a amintit de cei circa 170 000 de evrei care au locuit la Viena și de cei 65 000 de evrei uciși, care nu trebuie dați uitării niciodată. Primarul l-a apreciat pe Zelman drept un patriot austriac, care a reprezentat bine Austria și în vremuri grele. În calitatea sa de conducător al lui „Jewish Welcome Service", el a invitat 4 000 de evrei alungați în perioada nazistă și pe urmașii lor să vină în vizită, pentru a le arăta o nouă Austrie. Vizibil emoționat, Zelman a mulțumit pentru distincția ce i-a fost conferită și a avertizat împotriva extremiștilor, care amenință să distrugă atmosfera cosmopolită a orașului.

O comunitate renăscută

Dintr-un amplu articol, semnat de Bea Wyler, apărut în „Outlook", aflăm că la Oldenburg, localitate situată în Saxonia Inferioară (Germania), renaște comunitatea evreiască distrusă de naziști în timpul celui de-al doilea război mondial.

Mănunchiul de evrei rămas aici nu a putut constitui o comunitate reală timp de aproape 50 de ani. Pe măsură ce populația evreiască din Oldenburg a crescut, după cel de-al doilea război mondial, prin sosirea unor emigranți evrei din fosta Uniune Sovietică, comunitatea s-a constituit în zilele de Pesah, 1994 - 5754, cu sprijinul acordat de Bea Wyler, originară din Elveția, studentă la Seminarul Teologic Evreiesc din S.U.A., care a organizat acest Seder.

Constituirea unei noi comunități a făcut posibilă solicitarea efectuării unor reparații la Sinagoga devastată în „Noaptea de cristal", în noiembrie 1938.

Cea mai apropiată sinagogă în stare de folosință se afla la peste 160 de kilometri depărtare.

Primul Seder de după război a avut loc la restaurantul Universității locale. Membrii comunității au pregătit mesele cu flori și cu tacâm specific de Seder. Au participat circa 70 de oameni, inclusiv un număr de oaspeți oficiali, două familii de ruși care s-au stabilit la Oldenburg.

Viața evreiască a comunității a inclus și o Bat Mitzva. Fetița, venită din Republica Moldova, s-a stabilit în această localitate doar de nouă luni. Cu toate dificultățile create de însușirea limbii ebraice, ea a rostit o braha.

Manifestările iudaice din această localitate au continuat prin marcarea zilelor de Roș Hașana și Iom Kipur. Cu sprijinul celor de la Hevra Kadișa din Hanovra, evreii din Oldenburg au efectuat aici prima tahara.

Pentru cei doritori de a-și însuși limba Țării Sfinte, ebraica, s-au organizat cursuri.

■ Sărbătorirea Pesah-ului 5754 (1994) de către Comunitatea din Oldenburg

JEWISH REALITY

SAFE TRIP AHEAD!

People usually bid farewell to someone setting out on a journey. Yet here is a voyager that has already come a long way. It sure has been a fruitful course centered on publicizing the work of Jewish communities around Romania, of spreading out Judaistic notions, of promoting Judaic culture, of informing Romanian Jews on Jewish life in Israel and in the world at large, on the countless valuable contributions that Jews have made to the Romanian and universal heritage of science and of culture.

Founded by the late Chief Rabbi, Dr. Moses Rosen, of blessed memory, The Magazine of the Mosaic Cult has been for the past 39 years an active presence not only in the Romanian writing press, but also beyond Romanian borders as it was first put out in four different languages - Romanian, Hebrew, English and Yiddish - and has later settled for the former three.

The same as any living body - for a newspaper is a live epitome of a community - our magazine is moving along in keeping with the times, drawing on Jewish facts and ideas, and imparting them to an ever increasing audience, in accordance with what we now call real-Semitism, a policy that we have come to regard as a most effective weapon against anti-Semitism.

At this point of its path, as the magazine has just chosen to rename itself "Jewish Reality", I wish this voyager a safe journey ahead - smooth, free from dangerous turns, and as long as can be. Instead of farewell, then, with all my heart, good luck and may your trip ahead be pleasant and successful!

Dr. NICOLAE CAJAL
President of the Federation of Jewish Communities in Romania

PURIM Around the Country

CONSTANTA. The city's Jews turned out in large numbers last March 16, to celebrate the Purim. The leader of the community, Carol Friedman, remembered the historical background of the holiday. Then, in a lively celebration, partly sponsored by Att. Gustav Weintraub, the congregants enjoyed the traditional Purim cakes.

ROMAN. Speaking at the local Leipziger Synagogue, Professor Iancu Wexler, leader of the community, underscored the significance of Purim. After the evening prayer, Isaac Abramovici recited the Megillat Esther to an attentive audience that loudly booed as the evil Haman was mentioned. The celebration ended with a merry Seudat Purim.

BACAU. The holiday was prefaced by interviews with the leader of the community, aired by the local Radio Starr and published in „Deşteptarea", the Bacău newspaper. A ceremony was held at the Bacovia DramaTheater where the community leader made a speech about Purim, then actors of the troupe entertained the attendance.

Congratulating the Jewish congregation were the director of the theater, Calistrat Costin, who also runs the local chapter of the Romanian-Israeli Friendship Association, and the mayor of Bacău, Ioan Liciu.

A children's choir gave afterward a beautiful performance of songs, poems and jokes appropriate to the festive day. Professor Iosif Leibu and Constantin Alexa deserve a special credit for the successful show. In the afternoon, 75 congregants and guests had dinner together at the local kosher restaurant.

CLUJ-NAPOCA. On the eve of Purim, March 14, the youth choir, skillfully conducted by Ecaterina Halmos, gave an inspiring performance of Judaic songs at Ohel Moshe Temple. Later on, and on the following morning, Iosif Weintraub, leader of the community, recited the Megillah. On Sunday, March 19, a numerous attendance gathered at the kosher restaurant where Vasile Grunea lectured on the significance of Purim in Jewish life. The meeting ended with a beautiful choir-music show.

IASI. On the evening of March 19, the ancient Big Synagogue in town seemed hardly large enough to host the teeming mass of congregants, all eager to rejoice together in a Purim celebration. After an opening address by the leader of the community, Pincu Kaiserman, the local choir as well as various entertainers, both amateurs and professionals, gave a nice performance that won hearty acclaims. A special guest actress from "Luceafărul" Drama Theater, Mrs. Nina Dumitriu, delighted the audience by her Romanian and Hebrew songs. A special mention is due to Rodolf Rosenberg, the evening's lively emcee. In addition, the Iasi community is grateful to Izu Gott, whose high musical competence made a great contribution to the successful celebration that ended with a cocktail party at the local kosher restaurant.

BOTOSANI. On Wednesday evening, March 14, Segal Ihil Herscu and Gustav Finkel read the Megillah at Die Oiche Shul Temple. The leader of the local Jewish community, Iosif Tirer, stressed in a speech the relevance of Purim. Afterward, the Talmud Torah students and the Shir Hashalom Choir gave a show full of gusto, in tune with the joyous essence of the holiday. The congregants were treated Purim cakes. Traditional Haman's Ears and other sweets, prepared at the local kosher restaurant, were sent home to the elderly and sick who were unable to attend the gathering.

ODOBESTI. The "heart and future of the community", as elders here lovingly portray Aharon "Ady" Rond, expecting to be the bar-mitzvahed in a few weeks from now, made a really decisive contribution to a cheerful Purim holiday. He had pledged to decorate the shul for the feast and to delight his relatives and friends with songs and jokes and all the regular attractions of Purim. Indeed, he lived up to his word as it becomes a bar-mitzvah-to-be.

HARLAU. The Purim centerpiece in the old Moldavian town, and for that matter everywhere else as well, was the Megillah. As young as ever at his nearly 85, Gamliel Grimberg - leader, hazzan, shummash, all in one peerless "Master Milu", as the locals call him - assisted by another "time-defiant youth", the nonagerian Haim Itic, and the "junior", freshly retired for a year or two, Itzhac Abramovici, recited between them three a Megillah that made the shul walls clatter and moved the people's hearts so deeply that tears weeled from many eyes. And it was the same three of them who saw to it that Haman's Ears and a drop of kosher drink be ready at hand, and everybody ate and drank and made merry as though there had been some great holiday in town - like, say, Purim.

GREAT RABBI OF GENEVA DR. ALEXANDRU SHAFRAN TO ROMANIA

Dr. Alexandru Shafran, Great Rabbi of Geneva, former Chief Rabbi of Romania in the years 1940-1947, and senator by right in the pre-war Romanian Parliament, took a trip to Romania last March 27-29 in response to an invitation by the Romanian Senate.

On his arrival at Otopeni Airport where he was met by lawmakers, public officials and leading members of the Federation of Jewish Communities in Romania, including President Dr. Nicolae Cajal, Rabbi Shafran expressed his deep emotion of stepping once again onto the soil of his native land, and blessed the "kind Romanian people" and "my beloved coreligionists, the Romanian Jews".

March 28, after a meeting with Senate Chairman Oliviu Gherman and members of the Senate commissions for foreign affairs and minorities, the distinguished guest made a speech before the Upper House that earned him a most lively acclaim. The address was broadcast live by the Romanian central radio station and reaired in a special edition of the evening newcast on the public television.

Later in the day, the guest toured the History Museum of the Jewish Communities in Romania, then conferred with the Federation leadership and representatives of the Mosaic cult, who briefed him on the latest developments in the Romanien Jewish life, especially over the past five years, and with the progress lately made in the advancement of democracy and of a law-observing state, in the translation into practice of the equality of rights and of the preservation of the cultural identity of every citizen and group of citizens, regardless of their nationality.

In the evening, Dr. Shafran was received at the Bucharest Choral Temple during a ceremony attended by legislators, public officials, leaders and members of the Jewish Community, scientists, men of culture, and a numerous audience. Also attending were foreign diplomats and representatives of the Jewish Agency branch in Romania.

In a moving evening service, First Rabbi Dr. Ernest Neumann, shohet Eliezer Glantz, and the Temple Choir conducted by Roger Avramescu chanted prayers for the prosperity of Romania and Israel, for peace onto the Holy Land and everywhere around the world.

Greeting the prominent guest, Federation leader Dr. Nicolae Cajal praised in a speech Dr. Shafran's outstanding merits and his foremost importance as a top-ranking personality of Judaism in Romania and the world at large.

As Dr. Cajal invited him to speak, Rabbi Shafran made an inspiring address that captured the attention of the audience and won a hearty applause. The day ended with a lively, amiable dinner party offered in honor of His Eminence by Senate Chairman Gherman.

Rabbi Shafran met on the next day, March 29, with the leader of the Romanian Orthodox Church, Patriarch Teoctist. During the warm ecumenical exchange, Dr. Shafran expressed gratitude to the Romanian Church for the part some of her highest prelates took in saving many Romanian Jews whose lives were being threatened with a planned deportation to Auschwitz.

The talks and meetings highlighting the Rabbi's visit to Romania demonstrated how dearly the Romanian people, including the Jewish community, cherishes and values everyone who has ever made a significant contribution to promoting the development, prosperity and good name of the country.

Festivities of Romanian-Israeli Friendship

The International Press Center in Bucharest hosted March 23 a meeting under the banner of the Days of the Romanian-Israeli Friendship. The gathering was honored by the presence of an Israeli delegation of the Association of Jews Originating from Romania (ACMEOR), headed by Shlomo Leibovici-Lais.

Attending the event were founding members of the Cultural Association of Romanian-Israeli Friendship, now at its 5th anniversary, leading officials of the Federation of Jewish Communities in Romania (FJCR), as well as representatives of the Bucharest cultural life and press.

Mr Leibovici-Lais praised in a warm speech the achievements of the Romanian-Israeli Association along its five years of existence, and handed out the Romanian-Israeli Friendship Prize to Association chairman Razvan Theodorescu, a distinguished art historian, and first Vice Chairman Dr. Edmond Nicolau.

On Friday, March 24, in presence of the Israeli ambassador to Bucharest, Avshalom Megiddon, and other embassy staff, a ceremony took place at the Bucharest Museum of Art Collections to mark the anniversary of the Romanian-Israeli Friendship Association. The festivity enjoyed a numerous attendance, including the ACMEOR delegation and FJCR officials.

After an opening address by Association General Secretary, writer Victor Bârlădeanu, Att. Constantin Visinescu, the Association's first Vice Chairman, spoke about the several different facets of the collaboration between Romania and Israel and pointed out that nearly 400,000 Israelis who made aliya from Romania have never severed their emotional and intellectual ties to their native land.

Ambassador Megiddon saluted in his speech the present policies of the Romanian and Israeli governments that have been actively engaged in strenghtening the ties between their countries in every possible way and field. Professor Theodorescu reviewed in a heartfelt speech the Association's actions and initiatives over the past five years.

The President of the FJCR, Dr. Nicolae Cajal, member of the Romanian Academy, stressed that an ever closer knowledge of each other can draw together different nations and nationalities. The real-Semitism that he has been promoting, said Dr. Cajal, is a full-fledged translation into practice of this principle.

The Romanian-Israeli Association took the opportunity to award Mr Leibovici-Lais a honorary membership degree.

The ceremony ended with a beautiful performance by the noted actors and entertainers Radu Beligan and Florin Piersic.

BAR-MITZVAH

An Israeli Youth, Chaim Goldstein (Chaim ben Yehudah) was bar-mitzvahed during a ceremony at the Bucharest Choral Temple last February 28.

In presence of his parents, Hannah and Yehudah Goldstein, and of numerous congregants, first cantor Willy Harnik performed the religious service, then the shohet, Eliezer Glantz, gave the young Chaim his blessing.

The bar-mitzvah was greeted by the Talmud Torah students who joined together in an appropriate recital of ceremonial songs.

Osy Lazăr, vice chairman of the Jewish Community in Bucharest, congratulated the young man who had chosen to mark his religious coming of age amid our congregation, and wished him to become a worthy Jew, and pay due honor to his parents who had educated him in the true spirit of Judaic values and tradition.

Finally, the fresh bar-mitzvah thanked his educators - parents and teachers - and vowed to preserve and hand down the wisdom of the Torah.

המציאות היהודית

כתב־עת של ועד הקהילות היהודיות ברומניה
ב"ה ג' ביסן תשנ"ה .....מס' 1(801)

להמשיך הדרך

ים להגיד בהתחלת הדרך "דרך צלחה". אבל אנחנו איננו בהתחלת דרך, כי אם בהמשך הדרך שהוכך במשך שנים רבות כדרך טובה למען רות פעולות הקהילות היהודיות מרומניה, וביחוד, למען הפצת משגים היהודיים, למען פרסום התרבות היהודית; החיים היהודיים מדינת ישראל ובארצות אחרות, התרומות אין ספר ושאי אפשר לתאר ת ערכן הרב,של היהודיים, להתפתחות המדע והתרבות הרומנית העולמית.

"כתב־עת" שלנו, שנוסד ע"י הרב הראשי דר. דוד משה רוזן ז"ל, היה משך 39 שנה פעיל בעתונאות הרומנית, וגם מחוץ לגבולות רומניה. כתב־עת הופיע זמן רב בארבע שפות (רומנית,עברית,אנגלית ואידיש) רת בשלוש שפות (בלי אידיש).

מו כל גוף שצריך לחיות ולהתפתח,ה"כתב־עת" שלנו צריך לרוות מקור העכשווי ות ולשרת בתקיפות את המקוריות היהודיות. הפצתו תמיכת פעילות שאני כיניתי אותה בשם "ריאלשמיות", ותקוה אנחנו שתהיה פעילה נגד האנטישמיות.

בלל זה אני חפץ לאחל לכתב העת שלנו שממשיך את דרכו בתואר החדש"המציאות היהודית", דרך חלקה, פתוחה, כמה שאפשר יותר ישרה, נצורה מעקומות מסוכנות ובאופן פרדוקסלי, כמה שיותר ארוכה. אם כן, מקרב לב, מזל טוב ודרך צלחה גם בעתיד !

חבר האקדמיה דר. ניקולאי קז'ל
נשיא הפדרציה של הקהילות היהודיות ברומניה

ידיעות מקהילותינו - חגיגות פורים ו"פורים - שפיל"

בטימישוארה השתתף קהל רב וגם אורחים נכבדים,ביניהם גם מנכ"ל סניף רומניה של הסוכנות - הגבי טובה בין־נון. הרב דר. ארנסט־אהרן נוימאן נשא נאום מרשים על משמעות החג ומקהלת הקהילה נתנה תכנית נחדרת. מנהלת הטיאטרון הגרמני המקומי נתנה בצוע אמנותי לכמה מיצירותיו של אפרים קישון. מקהלת הקהילה מאורדיה תרמה גם היא להצלחת החגיגה.מצאו חן גם הבדיחות של דר. קעבארי, והכל הזכיר לנו את ה"פורים־שפיל" מילדותנו.הכל היה מוצלח ומרגש.

אודיה. מר לאזאר פריינד,מזכיר הקהילה, קרא את המגילה והמקהלה "הקשתי" הלהיבה את הקהל בשירים מותאמים לחג.כמה ימים אחרי כן,המקהלה הופיע גם בטיאטרון עם הצגה יפה, בה תרם גם דר. קעבארי. אורח כבוד היה האדריכל דר. בנדק מהנהלת ועד הקהילות היהודיות ברומניה.

קלוז'־נאפוקה. בבית הכנסת "אהל משה", יו"ר הקהילה מר יוסף וויינטראוב קרא את המגילה. המקהלה,תחת ניצוחה של הגבי האלמוש, שרה שירי פורים. ביום 19 במארס, העתונאי צבי בן עמנואל (וו. גרוניה) נאם על חשיבות החג.

יאסי. באסיפת עם רב, יו"ר הקהילה,המהנדס פינחס קייזרמן,דיבר על משמעות חג פורים והמקהלה הופיעה עם תכנית מוצלחת, תחת ניצוחו של איזו גאט ועם תרומות אומנים מקומיים, ביניהם גם השחקנית נינה דומיטריו,מטיאטרון "לוציאפערול".

באקוי. יו"ר הקהילה,מר מ. קוז'וקאריו,נתן ראיון ברדיו המקומי,בו הדגיש על מה זה פורים בשבילנו. גם כן נאם בהצגה שנתנה בטיאטרון "באקוביה",שם ברכו הה. ק. קוסטין־מנהל הטיאטרון וגם המהנדס י. ליצ'יר־ראש העיר.חשובות היו תרומות הה. פרופ. יוסף לייבו וק. אלקסה־מנצח המקהלה של הקהילה.

רומאן. על חשיבות חג פורים בחיינו דיבר פרופ. יעקב ווקסלר־יו"ר הקהילה.את מגילת אסתר קרא מר יצחק אבראמוביצ'י. סעודת פורים סיימה את החגיגה.

קונסטאנצה. אעפ"י שהקהילה זעירה היא,היהודים התאספו בשמחה ושמעו את הרצאת דר. קארול פרידמאן וגם נהנו מתמיכת העו"ד גוסטאב וויינטראוב.

פיאטרה־ניאמץ.גם הפעם הצטיינה המקהלה המקומית "המכבים", שהציגה תכנית אומנותית נהדרת עם שירים ופזמונים שמצאו הד רב בקהל הנוכחים.

זורוהוי.יהודי העיירה הזאת שהיתה פעם עיר ואם בישראל וכעת נשארו מעטים, התאספו בבית הכנסת לשמוע מגילת אסתר, שקראה אותה מר יצחק זעלינגער. על משמעות החג דיבר יו"ר הקהילה, מר לופו פעדער.הנוכחים טעמו "אזני המן" וגם אלו שלא יכולים לצאת מביתם קבלו מתנות מטעם הקהילה.

אודובשטי. הצעיר אהרן רונד שבקרוב יגיע אי"ש לגיל בר־מצוה עזר לעטור בית - הכנסת ולהכנת תכנית חגיגית לפורים ועשה הכל בשמחה לקראת האירוע החשוב שמחכה לו. יהודי אודובשטי חגגו כדת וכדין גם את הפורים תשנ"ה.

הדלוי. היו היתה פעם כאן קהילה גדולה. אבל אם גם מעטים הם כעת,הם שומרים על המסורת. מר גמליאל גרינברג הוא יו"ר הקהילה, גבאי, חזן וגם שמש בבית - הכנסת אעפ"י שהוא ב"ה בן 85 שנה. והוא אינו היחידי פעיל לטובת "הקהילה". עוזר לו בשמחה מר חיים יצחק (בן תשעים), מר יצחק אברמוביצ'י (קרוב ל־70) ואם גם כולם מתקרבים "לגבורות", פורים היה בשמחה רבה. לחיים,יהודים !

ביקור כבוד הרב הראשי לג'נבה דר. אלכסנדר שאפראן

הרב הראשי לג'נבה, דר. אלכסנדר שאפראן, ביקר ברומניה בימי ה־27 עד 29 במארס,לפי הזמנת הסינאט הרומני. כבודו היה רב ראשי של רומניה בתקופת 1940 - 1947 וסיגאטור לצמיתות באותה תקופה.

בהגיעו לשדה התעופה בוקרשט־אוטופני, שם נתקבל ע"י נציגי הסינאט וחברי הנהגת הפדרציה של הקהילות היהודיות ברומניה ובראשם חבר האקדמיה דר. ניקולאי קאז'אל, נשיא הפדרציה, אישים רשמיים אחרים, האורח המכובד הביע את חדותו והתרגשותו שצועד שוב על אדמת ארץ מולדתו, ובירך חמות "את העם הרומני הטוב" ואת "היהודים האהובים , יהודי רומניה".

למחרת, אחרי פגישה עם יו"ר הסינאט, הפרופ. האוניברסיטאי דר. אוליוויו גרמאן ועם סינאטורים אחרים , חברי הועדה למדיניות חוץ ושל הועדה למען זכויות האדם, המיעוטים והדתות, דר. אלכסנדר שאפראן נשא נאום מרשים במלאת הסינאט, שנתקבל במחיאות כפים ממושכות. הנאום נמסר ברדיו, בטלוויזיה ובעתונים.

אחרי הצהרים, כבודו ביקר במוזיאון להיסטוריה של הקהילות היהודיות ברומניה ואחרי כן האורח המכובד נפגש עם הנהגת הפדרציה וכלי קודש יהודים, הזדמנות נהדרת להכיר את בעיותיה דהאידנא של הקהילות היהודיות, הקשורות לשינויים שבחמשת השנים האחרונות, בדרך לדימוקראטיה וחישול עשיית מדינת הצדק, ביצוע שיוויון זכויות ושמירה על זהות תרבותית של כל האזרחים בלי הבדל השתייכות אתנית.

בערב נתקבל כבוד הרב דר. אלכסנדר שאפראן בבית - הכנסת הכורלי. השתתפו חברי הפארלאמנט, מנהיגי עדתנו, אישים חשובים של חיי התרבות והמדעים,חברים אחרים של הקהילה, ציבור רב. כיבדו את הקבלה בנוכחותם נציגי הצוות הדיפלומטי ושל הסוכנות היהודית - סניף רומניה.

במסגרת זאת, הרב דר.אהרן ניימן והשו"ב אליעזר גלאנץ בליווי מקהלת בית־הכנסת הכורלי בניצוחו של רוג'ר אברמסקו, התפללו לשגשוג רומניה וישראל, ובעד שלום בארצנו הקדושה ובכל העולם.

בברכו את האורח הנכבד, חבר האקדמיה פרופ. דר. ניקולאי קאז'אל, נשיא הפדרציה, העלה על נס את זכויותיו של האורח הנכבד שמשתייך ליהדות רומניה .

להזמנת מנהיג קהילתתנו, כבוד הרב הראשי דר. אלכסנדר שאפראן נשא נאום מרשים שנתקבל במחיאות כפיים ממושכות.

תכניית היום הסתיימה בארוחה רשמית שנתנה לכבודו ע"י יו"ר הסינאט, פרופ. דר. אוליוויו גרמאן ושהתקיימה באוירה מאוד לבבית .

ב־29 במארס ש.ז. הרב הראשי של ג'נבה נפגש עם הפאטריארך של הכנסיה האורטודוקסיט - טיאוקטיסט, הזדמנות למפגן אקומני. במשך שיחתם, דר. אלכסנדר שאפראן הביע הכרת תודות לכומרים במעמד גבוה של הכנסיה האורטודוקסית הרומנית להצלת הרבה יהודים שחייהם היו בסכנה במשך המלחמה, מתכנית הגליית היהודים לאושוויץ.

המפגנים שהתקיימו בהזדמנות הפגישה מחדש עם רומניה של כבוד הרב הראשי דר. אלכסנדר שאפראן הוכיחו את הערכה שהעם הרומני נותן לאלה שבצורה זו או אחרת תרמו ותורמים להתפתחות רומניה, לשגשוגה ופריחתה התמידית.

ימי הידידות רומניה - ישראל

ביום חמישי ה־23 במארס ש.ז. התקיימה במרכז הבין־לאומי לעתונאות בבוקרשט, אסיפה מוקדשת לימי הידידות רומני־ישראליים, בה השתתפה משלחת ישראלית, המייצגת את האגוד העולמי לתרבות של יהודים יוצאי רומניה ובראשה ד"ר שלמה לייבוביצ' - לייש. ישב ראש ד"ר קריסטיאן פופישטיאנו, אחד מראשי אנשי רוח רומניה, יו"ר המוסד "מאגאזינול היסטוריק".

נשיא האגוד העריך במלים לבביים את פעילות התאחדות תרבותית לידידות רומניה־ישראל, שפועלת זה חמש שנים, עם תוצאות נהדרות והעניק ציונים לפרופסור אוניב. ראזבאן טיאודורסקו, יו"ר התאחדות תרבותית לידידות רומניה־ישראל ולסגנו הפרופ. ד"ר דוצנט אדמונד ניקולאו.

במסגרת ההופעות האלה התקיים ביום שישי ה־24 במארס ש.ז., במוזיאון לקבוצי אומנות בבוקרשט חגיגת החמש שנים מאז נוסדה ההתאחדות התרבותית למען ידידות רומניה - ישראל.

השתתפו חברי ההתאחדות, נציגי האגוד העולמי לתרבות של יהודים יוצאי רומניה,מנהיגים של ועד הקהילות היהודיות ברומניה, קהל רב.

השתתף גם כבוד שגריר מדינת ישראל, מר אבשלום מגידון וחברי השגרירות.

פתח ונהל את האסיפה המזכ"ל של ההתאחדות התרבותית לידידות רומניה־ישראל, הסופר ועתונאי וויקטור בירלידיאנו. הפרופסור ראזבאן טיאודורסקו, יו"ר ההתאחדות, נתן דו"ח על פעילות ההתאחדות.

חבר האקדמיה פרופסור ניקולאי קאז'אל, יו"ר ועד הקהילות היהודיות ברומניה, הדגיש על העובדה שרק הכרה טובה בין העמים עלולה להביא לידי הבנה ביניהם.

הה. פרופ. אדמונד ניקולאו והעו"ד קונסטאנטין ווישינבסקי שהם סגני יו"ר ההתאחדות,הבליטו את השטחים השונים של שיטוף פעולה בין המדינות, ושהוא מודגש עוד יותר על ידי ה־400.000 ישראלים יוצאי רומניה שלא חדלו להרגיש את עצמם קשורים רגשית והשכלתית עם ארץ מולדתם.

כבוד השגריר מר אבשלום מגידון העריך רמות את יחסי הידידות בין ממשלת רומניה וממשלת ישראל.

לד"ר שלמה לייבוביצ' - לייש הוענק התואר "חבר כבוד של התאחדות תרבותית לידידות רומניה־ישראל".

החגיגה נסתיימה בתכנית אמנותית נהדרת ע"י האומנים המפורסמים ראדו בליגאן ופלורין פיארסיק.

כל האירוע הזה היה ברמה גבוהה, יוצאת מן הכלל, בל ישכח מכל המשתתפים.

בר - מצוה

בבוקרשט התקיים,זה לא מזמן, טקס בר־מצוה של הנער הישראלי חיים בן יהודה ולדשטיין. אחרי התפילה שערך הצעיר בנוכחות החזרים יהודה וחנה וקהל רב,נתן השו"ב אליעזר גלאנץ את ברכתו לבר מצוה ותלמידי התלמוד תורה שרו לכבודו שירים מותאמים לאירוע. מר אוזי לאזאר־סגניו"ר הקהילה, איחל לו להיות יהודי בלב ונפש ושיצליח . בסיום הטקס, הנער הבר־מצוה הודה להוריו ומוריו ולקח על עצמו לקיים תמיד את מצוות התורה. הטקס עשה רושם רב על כל הנוכחים.

המערכת שלנו מצטרפת לכל קרוביו וידידיו ומאחלת לו ולמשפחתו "מ ז ל ט ו ב!"